STRIP SCHRIFT

Prijs f 7,75
Bfr. 155

ERSEL
J.F. CHARLES

MARCO ROTA

318 – JAARGANG 32 NUMMER 1 – 'S WERELDS OUDSTE STRIPINFORMATIEBLAD – VERSCHIJNT 10x PER JAAR

STRIPSCHRIFT JAARGANG 31 door Arco van Os

N.B. Overal waar twee getallen door een 'slash' worden gescheiden staat het eerste getal voor het nummer van Stripschrift binnen de 31e jaargang en het tweede voor de pagina in dat nummer waarop het artikel/de recensie een aanvang neemt. Diverse rubrieken - zoals 'Actualiteiten', 'En verder ...' en Olav Beemers 'Stars & Strips' - zijn niet in deze index opgenomen.

ARTIKELEN/INTERVIEWS

Animatieland, Najaarsoogst in (*Van Cleef*) 06/20
Asterix & Obelix-films (Van Cleef) 10/18
Bajo, Studio (Tuinenburg) 10/12
Batman: zie Timm, Bruce
Blanc-Dumont, Michel (*Swane*) 04/04
Bzzlletin 250 (*Mirck*) 01/16
Charly (*Van der Hoeven*) 07/14
Comics Journal 250, The (*Mirck*) 03/22
Dilbert (*Bakker*) 01/12
Donald Duck: zie Horn, William van en Rosa, Don
Donald Duck-expo (Tuinenburg) 04/19
Donald Duck Weekblad: zie Tom Poes
Dongen, Peter van (*Mirck*) 07/04
Drooker, Eric (*Spoons*) 09/04
Eurocomics '98 (*Van der Kroft*) 05/10
Fina Jaarverslag 1996 (*Wibier*) 01/18
Finkelman Cox, Penney: zie Prince of Egypt, The
Geluck, Philippe (Devolder) 07/18
Heuvel, Eric (*Tuinenburg*) 02/12
Horn, William van (*Van Cleef*) 09/12
Janssen, Jeroen: zie VSB-Hoofdprijs
Janssen, Jeroen (Mirck) 04/14
Kat, De: zie Geluck, Philippe
Katzenberg, Jeffrey: zie Prince of Egypt, The
Kilmer, Val: zie Prince of Egypt, The
Kooijman, Kees: zie Sjors en Sjimmie
Kraan, Bart van der: zie Bajo, Studio
Kresse, Hans G. (*Van der Wyck/Wigmans*) 03/04
Kresse-expo (Van der Hoeven) 04/18
Kriek, Erik (*Van Oudheusden*) 02/04
Lapière, Denis: zie Charly
Loustal (ps): zie Loustal, Jacques de
Loustal, Jacques de (Devolder) 10/22
Marvelde, Fons te (*De Groot*) 05/31
Masereel, Frans: zie Drooker, Eric
Mensink, Frans (*Tuinenburg*) 08/16
Muylwijck, Jesse van: zie Eurocomics '98
Ong, Lian: zie VSB-Hoofdprijs
Oosterwijk, Aloys (*Wibier*) 05/04
Oudenaarden, Hans van: zie Sjors en Sjimmie
Pollmann, Joost: zie VSB-Hoofdprijs
Pollmann, Peter: zie VSB-Hoofdprijs
Pontiac, Peter (ps): zie Pollmann, Peter
Prince of Egypt, The (Van Cleef) 08/20
Prof. Pi-prijs: zie VSB-Hoofdprijs
Rabins, Sandra: zie Prince of Egypt, The
Rampokan: zie Dongen, Peter van
Real Free Press: zie Stoop, Olav
Reichenfeld, Joop: zie Bajo, Studio
Robbedoes (Van Cleef) 07/22
Rosa, Don (*Van Cleef*) 06/04
Rosinski, Grzegorz (*Van Oudheusden*) 08/04
Samoeraistrips (Hodenpijl) 05/14
Seron, Magda: zie Charly
Shane: zie Teng, Paul
Sjors en Sjimmie (Berwers) 02/16
Sjosji: zie Striparazzi
Snoodijk, Dirk: zie Striparazzi
Stoop, Olaf (*Swarte*) 02/33
Striparazzi (Mirck) 06/14
Stripdagen Haarlem 1998 (*Mirck*) 03/15
Stripmuseum Groningen (*Sanders*) 06/18
Teng, Paul (*Van Oudheusden*) 10/04
Thomas Noland (*Bosch*) 10/20
Thorgal (*Van der Zouw*) 08/08
Timm, Bruce (*Bremmers/Van Cleef*) 10/14
Tom Poes (Mirck/Van Cleef) 10/08
Toonder, Marten: zie Kresse, Hans G. en Tom Poes
Typex (ps)(*Van Oudheusden*) 01/04
Vandersteen, Willy (*Rutten*) 09/16
Vis, Bernhard: zie Sjors en Sjimmie
VSB-Hoofdprijs (*Mirck*) 04/11
Wansink, Mathijs (*Tuinenburg*) 05/20
Wanz (ps): zie Wansink, Mathijs
Wells, Simon: zie Prince of Egypt, The
Werkbeurzen voor stripmakers (Mirck) 07/24
Wylick, Karin van: zie VSB-Hoofdprijs

STRIPS/ILLUSTRATIES

Gerard en ik ('98, 2 blz.) (Barbara Stok) 03/20
Gleevers dagboek: De prijs ('98, 2 blz.) (Gerard Leever) 03/18
Ouwe Pinguïngrappen 34-37 ('98, 4 x 1/4 blz.) (Bert van der Meij) 04/36
Ouwe Pinguïngrappen 38-41 ('98, 4 x 1/4 blz.) (Bert van der Meij) 05/36
Ouwe Pinguïngrappen 42-45 ('99, 4 x 1/4 blz.) (Bert van der Meij) 08/36
Overpeinzingen van een vlakgom 31: De Meester ('98, 1/4 blz.) (Peter de Smet) 02/25
Overpeinzingen van een vlakgom 32: De Meester ('98, 1/4 blz.) (Peter de Smet) 03/27

Voor zowel *Ouwe Pinguïngrappen* als *Overpeinzingen van een vlakgom* viel definitief het doek.

RECENSIES: BOEKEN

Alack Sinner 4: Dark city (Sampayo/Muñoz, Sherpa)(*De Leeuwe*) 03/24
Alex 21: De barbaren (Martin/Morales, Dargaud)(*Booms*) 07/25
Arq 1: Elders (Andreas, Sherpa)(*Suurmeijer*) 04/26
Barbaraal tot op het bot (Stok, Nijgh & Van Ditmar)(*Mirck*) 08/25
Barnaby Rudge (Balm/Dickens, Boumaar)(*Ligger*) 09/19
Chinaman 1: De berg van goud (Le Tendre/Taduc, Casterman)(*Hodenpijl*) 06/22
Colt Walker 1: Gila (Lamy/Yann, Dargaud)(*Sanders*) 05/27
Comanche: De gevangene (Hermann, Strip Art Features)(*Sanders*) 09/18
Commissaris Martens 1: De glimlach (Geerts, Arcadia)(*Pols*) 09/23
Cowboy Henk 5: En de kappende kapper (Kamagurka/Herr Seele, Standaard/Harmonie)(*Rutten*) 08/26
Dirkjan 2 (Retera, Big Balloon)(*Van Cleef*) 02/21
Doerakken 1: Pop Lemen-Arm (Brunschwig/Cagniat, Casterman)(*Bakker*) 04/27
Durango 13: Zonder genade (Swolfs, Arboris)(*Sanders*) 07/25
Eefje Wentelteefje: Laat de boel de boel (De Leijer, Harmonie)(*Wibier*) 02/22
Eekhoornprins, De (Hausman/Yann, Dupuis)(*Van der Hoeven*) 10/25
Egri Bikaver. A bull's blood (Pinelli, Sherpa)(*Rutten*) 03/25
Erfgenaam, De 2: De weg naar Valparaiso (Juszezak/Cothias, Dargaud)(*Sanders*) 04/24
Familiekwestie, Een (Eisner, Activa)(*Van Cleef*) 08/25
Foligatto (De Crécy/Tjoyas, Geknipt Papier)(*Mirck*) 06/21
Garulfo 1: Een kikker met ambitie (Ayroles/Maïorana, Casterman)(*Bakker*) 09/18
Gemengd Dubbel 1: Piercings en punaises (Leever/Van Die, Divo)(*Mirck*) 08/25
Geverniste vernepelingskes, De (Urbanus/Bosschaert, Standaard)(*Clessens*) 09/20
Ghost world (Clowes, Oog & Blik)(*Mirck*) 05/27
Gordijnen voor beginners (Giesen, Sherpa)(*Mirck*) 04/22
Hard tegen hard 1: Het hart van Telenko (Tome/Ralph, Dargaud)(*Mirck*) 01/24
Heinz 17: Heinz, Heinz en de kinderen (Windig/De Jong, Oog & Blik)(*Mirck*) 01/23
Hispanola 1: Het serum (Meddour, Arboris)(*Booms*) 04/27
Hoeraland (Tronchet, Dupuis)(*Boerman*) 02/22
Jan, Jans en de kinderen 25 (Kruis, Joop Wiggers)(*Van Cleef*) 07/25
Johan Pikbroek 1: De mirakelse kaper (Uderzo/Goscinny, Albert René)(*Van Eijck*) 10/26
Johan Pikbroek 2: De kaper van de koning (Uderzo/Goscinny, Albert René) (*Van Eijck* 10/26
Juan Buscamares 1: De verborgen zee (Vega, Casterman)(*Booms*) 04/24
Kannibrallen, De 1: Aan tafel (Fournier/Zidrou, Dupuis)(*Booms*) 06/22
Kat, De 3: Op z'n best (Geluck, Casterman)(*Moors*) 06/21
Kid Congo (Loustal/Paringaux, Oog & Blik)(*Moors*) 04/22
Klaartje bij nacht 1 (Bernet/Trillo/Maicas, Safe Comics)(*Mirck*) 10/27
Laatste der laatsten, De (Tardi/Daeninckx, Casterman)(*Bogchus*) 01/24
Labyrinten (Kramsky/Mattotti, Sherpa/Oog & Blik)(*Pols*) 05/26
Lugubere verhalen 7: Koning Eenoog 1: De put des doods (Dethan, Arboris) (*Mirck*) 05/28
Maanbloed (Dufaux/Nicaise, Glénat)(*Artist*) 04/26
Meesters van de gerst, De 7: Frank, 1997 (Van Hamme/Vallès, Glénat)(*Wibier*) 09/20
Mic Mac Adam 1: De vijf spiegels (Benn/Desberg, Arcadia)(*Mirck*) 01/23
Modesty Blaise 7 (Romero/O'Donnell, Panda)(*Van Winden*) 04/25
Molotov, Dr. 5: De vallei der fluitende trilobieten (Ruijters, Schaar)(*De Leeuwe*) 02/22
Muzungu. Sluipend gif (Janssen, Wonderland Half Vier)(*Mirck*) 04/23
Not quite dead (Shelton/Pic, Oog & Blik)(*Wibier*) 09/21
Olivier Blunder 40: Heeft groene vingers (Widenlocher/Godard, Dargaud)(*Pols*) 10/26
Ondankbare wereld 1: Goedemorgen! (Geerts, Dupuis)(*Pols*) 04/24
Ondankbare wereld 2: Goedenavond! (Geerts, Dupuis)(*Pols*) 04/24
Pension van de dokter Eon, Het 1 (Griffo/Cothias, Lombard)(*Bosch*) 09/19
Piero (Baudoin, Sherpa)(*Pols*) 05/26
Rampokan: Java (Van Dongen, Oog & Blik/Harmonie)(*Captain*) 07/12
Rip Kirby 1: Periode 1945-1946 (Raymond, Boumaar)(*Bogchus*) 10/25
Robbedoes en Kwabbernoot 46: Als in een droom (Tome/Janry, Dupuis) (*Vincent Mirck*) 09/22
Robin Hoed 19: Rumoer in de rimboe (Turk/De Groot, Lombard)(*Booms*) 07/26
Sasmira 1: Oproep uit het verleden (Vicomte, Arboris)(*Mirck*) 06/21
Schemerwoude 11: Assunta (Hermann, Glénat)(*Mirck*) 04/22
Shane 1: De meedogenloze keizerin (Teng/Di Giorgio, Lombard)(*Mirck*) 04/23
Slaap van het monster, De (Bilal, Oog & Blik)(*Mirck*) 09/18
Spoorloos 1: De poppenverzamelaar (Kraehn, Arboris)(*Clessens*) 03/25
Street Posters & Ballads (Drooker, Seven Stories Press)(*Spoons*) 09/10
Suske en Wiske 255: De mompelende mummie (Geerts, Standaard)(*Wibier*) 05/23
Suske en Wiske 256: De vogels der goden (Geerts, Standaard)(*Wibier*) 05/23
Tentoonstelling blijft open tijdens de verbouwingen ..., De 1: Met een bril op je neus (Midam/Clarke, Dupuis)(*Van Rijsingen*) 03/24
Thomas Noland 5: De meeuw (Pecqueur/Franz, Dargaud)(*Bosch*) 10/20
Titeuf 1: Vrijen is vies (Zep, Glénat)(*Van Rijsingen*) 09/21
Titeuf 2: Lekker stoer (Zep, Glénat)(*Van Rijsingen*) 09/21
Travis 1: Hurricane (Quet/Duval/Schelle/Rosa, Talent)(*Bakker*) 09/18
Venetiaanse suites 1: Schetsen (Warnauts/Raives, Casterman)(*Van der Hoeven*) 04/25
Venetiaanse suites 2: Venetiaans rood (Warnauts/Raives, Casterman) (*Van der Hoeven*) 04/25
Verdiende loon, Het (Landman, Drowning Man)(*Mirck*) 09/19
Wallace & Gromit: And the lost slipper (Newman/Davies, Hodder & Stoughton)(*Sanders*) 04/28
Willem's wereld 1: Meer sex dan liefde (Oosterwijk, Spaarnestad)(*Wibier*) 02/21
Zoo 2 (Frank/Bonifay, Dupuis)(*Mirck*) 09/22

RECENSIES: VIDEO'S

Anastasia (20th Century Fox/Columbia Tristar)(*Van Cleef*) 09/24
Beavis and Buthead: Do America (Paramount/CIC)(*Bakker*) 06/24
Beertje Sebastiaan (Arcade)(*Van Cleef*) 09/25
Belle en het Beest: Een betoverend Kerstfeest (Buena Vista)(*Van Cleef*) 07/27
Billy the Cat: The movie (Arcade)(*Pols*) 08/26
Crow 2, The: City of angels (Buena Vista)(*Bakker*) 06/24
Dappere broodroostertje, Het: De redder in nood (Buena Vista)(*Van Cleef*)
Dappere broodroostertje, Het: Gaat naar Mars (Buena Vista)(*Van Cleef*) **09/25**
Freddie the frog (RCV)(*Van Cleef*) 10/28
Hercules (Buena Vista)(*Van Cleef*) 06/24
Kuifje: En het Haaienmeer (Polygram)(*Van Cleef*) 10/28
Leeuwenkoning 2, De: Simba's trots (Buena Vista)(*Van Cleef*) 09/24
Magic Sword. Quest for Camelot, The (Warner Bros.)(*Van Cleef*) 09/24
Pinky and The Brain 1: World Domination Workout Video (Warner Bros.) (*Wibier*) 06/25
Prince Valiant (Buena Vista)(*Van Eijck*) 04/29
Spawn (Arcade)(*Mirck*) 04/29
Sprookje van ..., Het: Het lelijke eendje (Polygram)(*Wibier*) 08/26
Videoballoon 2: Martin Lodewijk (Crawfurd)(*Van Cleef*) 02/23
Wakkere Woud, Het 1: De reis begint (Buena Vista)(*Van Cleef*) 01/25
Wakkere Woud, Het 2: In de val (Buena Vista)(*Van Cleef*) 01/25
Wallace & Gromit: Aan een wollen draadje/A Close Shave (BMG)(*Sanders*) 04/28
Wind of Amnesia, The (Polygram)(*Wibier*) 09/25
Winnie de Poeh, De meest verre tocht van (Buena Vista)(*Mirck*) 03/26
Zwanenprinses, De: En het geheim van het kasteel (Columbia Tristar)(*Van Cleef*) 05/28

RECENSIES: CD-ROMS

Operatie Teddybeer (Halloween)(*Sanders*) 06/25

COVERS

Op die van de nummers 3, 4, 6, 8 en 9 na, werden alle covers speciaal voor Stripschrift gemaakt. De inkleuring van de cover van nummer 4 werd voor Stripschrift verzorgd door de auteur.

01 Typex
02 Erik Kriek
03 Hans G. Kresse
04 Michel Blanc-Dumont
05 Aloys Oosterwijk
06 Don Rosa
07 Peter van Dongen
08 Grzegorz Rosinski
09 Eric Drooker
10 Paul Teng

COLUMNS

01 t/m 10 Ben Bits

In 1998 werd tijdens de Delftse Stripdag de Gouden Balloon uitgereikt aan Ben Bits, vanwege zijn jarenlange kritische houding tegenover de meest uiteenlopende ontwikkelingen op stripgebied. Het dankwoord van Bits werd gepubliceerd in nummer 3, op pagina 29.

STRIP SCHRIFT

Jaargang 32 - juli 1999 - nummer 1 (318)

Verschijnt 10 maal per jaar
Stripschrift wordt samengesteld door een onafhankelijke redactie in opdracht van Het Stripschap
De verantwoordelijkheid voor de artikelen berust bij de auteurs

Redactie
Pieter van Cleef, Jeroen Mirck, Arco van Os, Rik Sanders

Medewerkenden
Jasper Bakker, Olav Beemer, Ben Bits,Hans Bottelier, Esther Captain, Charles Dierick, Gerard Leever, Arnell Lefevere, Lorenzo Mattotti, Gert Meesters, Arend-Jan van Oudheusden, Pieter van Oudheusden, Alexandra Verburg, Rudy Vrooman, Jempi Welkenhuyzen, Harry Wibier

Koeriersdiensten
Willem Hulleman

Redactie-adres
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam
Telefoon: 010 - 220 10 63, telefax: 010 - 421 06 08
CompuServe: 75464,2224
E-mail: Stripschrift@compuserve.com
WWW: http://ourworld.compuserve.com/homepages/Stripschrift

Uitgever
Uitgeverij Stripstift
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam

Abonnementen
Abonnementen-administratie Stripschrift
t.a.v. Willem Naber
Postbus 11335
1001 GH Amsterdam
Telefax: 026 - 339 20 86
E-mail: willem.naber@icu.nl
Abonnementsprijs ƒ69,95 / Bfr.1440
Leden van Het Stripschap ƒ2,50 / Bfr.50 korting
Nederland: Giro 209948 of
Bank 82.67.01.523
ten name van Stripschrift, Amsterdam
België: Bank 721-520.62.74-81
ten gunste van Het Stripschap, Turnhout
Opzeggingen alléén schriftelijk en uiterlijk twee maanden voor het aflopen van een abonnementsjaar
Foreign subscriptions on request

Reprorecht
Het overnemen, evenals het vermenigvuldigen van artikelen en illustraties is slechts geoorloofd na schriftelijke toestemming van de redactie

Advertenties
Voor de opgave van advertenties en het opvragen van de tarieven kunt u contact opnemen met:
Harry Wibier
Burgemeester Meineszlaan 80c
3022 BM Rotterdam
Telefoon: 010 - 276 21 61

Druk
Drukpartners, Amsterdam

Distributie
Het Raadsel, Amsterdam-Antwerpen

Omslag
Ersel

ISSN 0165-845X

Redactioneel

Zonder waardering kun je als kunstenaar niet je vak uitoefenen. Luid was dan ook de noodkreet die striptekenaar Jean-Marc van Tol eerder dit jaar slaakte op het internet: de Nederlandse strip moest volgens hem uit het verdomhoekje worden gehaald door auteurs die elkaar steunen en media die volop aandacht besteden aan het stripmedium. Waardering is daarbij het toverwoord, want daar ontbreekt het nogal eens aan. Van Tols noodkreet resulteerde in een ellenlange groepsdiscussie via e-mail en zelfs een bijeenkomst in stripwinkel Lambiek. Wellicht is dit alles de aanzet tot een grotere waardering van het beeldverhaal in Nederland.

Drang naar waardering kan ook een heel egocentrisch gericht verlangen zijn. Denk maar aan onze huisstrip Gleevers Dagboek, waarin de hoofdpersoon enkele nummers geleden vol vuur de vier beoordelingssterren (****) koesterde waarmee zijn eerste bundeling dagboekstrips in ons blad werd overladen. In het nummer dat u nu leest, treft u een nieuwe aflevering van Gleevers Dagboek. Het enthousiasme over de vier sterren blijkt nog niet verwaterd, want

opnieuw spelen ze een hoofdrol. Zie maar weer eens hoe belangrijk waardering is.

De verstripping van ons eigen 'sterrensysteem' heeft de redactie er niet van weerhouden onze wijze van beoordelen eens kritisch te beoordelen. Onze conclusie: de ster als beoordelingssymbool is weinig fantasievol, zeker voor de stripwereld, die bulkt van de onomatopeeën en gevisualiseerde verwensingen. Bovendien vonden we de scheidslijn tussen slecht (*), redelijk (**) en goed (***) te groot. Daar hebben we verandering in gebracht. De hervorming van ons 'sterrensysteem' vindt met ingang van dit nummer plaats: het begin van onze 32e jaargang. We zijn dus klaar voor het derde millennium, of iets van die strekking. Het nieuwe beoordelingssymbool is een stuk visueler geworden dan de traditionele ster. Met deze wijziging is niet onze waardering van strips veranderd, maar wel de weergave ervan. Hopelijk kan dit op uw waardering rekenen.

Inhoud

2 **INDEX JAARGANG 31** Arco van Os
4 **ERSEL** Pieter van Oudheusden
11 **J.F. CHARLES** Pieter van Oudheusden
14 **MARCO ROTA** Pieter van Cleef
17 **BITS & PIECES** Ben Bits
17 **AGENDA**
18 **GLEEVERS DAGBOEK** Gerard Leever
20 **ROMMELDAM** Rik Sanders
23 **LAND IN ZICHT** Charles Dierick
24 **BOEKEN**
26 **VIDEO**
26 **CD-ROM**
28 **ACTUALITEITEN**
32 **AANSTORMEND GEWELD** Gert Meesters
34 **STARS & STRIPS** Olav Beemer
36 **KLEIN LEED... GROOT NIEUWS!** Lorenzo Mattotti

De twee werelden van ERSEL

door
PIETER VAN OUDHEUSDEN

Erwin Sels **(Antwerpen, 1963) begon als assistent van zijn vader** Frank Sels **(1940-1986). Na een periode van vallen en opstaan kreeg hij zijn grote kans toen** Jean-François Charles **hem vroeg de strip** *De pioniers van de nieuwe wereld* **over te nemen.**
Dit voorjaar verscheen het eerste deel van zijn nieuwe historische strip *Claymore* **tegelijk in het Nederlands en het Frans, waarmee** Ersel **zijn internationale status bevestigt.**

Je bent de zoon van een striptekenaar, Frank Sels**. Wat was je vader voor een man?**
Erwin Sels: Destijds was hij voor mij de wijsheid zelve, maar terugkijkend denk ik dat hij veel meer had kunnen presteren. Hij is begonnen bij **Willy Vandersteen** en moest daar aan de lopende band strips produceren: *Bessy, De rode ridder*. Wekelijks moest er een verhaal van 28 pagina's worden geleverd. Het was dag en nacht werken. Op een gegeven moment wilde hij een eigen strip maken, *Zilverpijl*. Hij stelde het eerst voor aan Vandersteen, die als voorwaarde stelde dat zijn naam op de omslag zou staan. Dat wilde mijn vader niet. Na onenigheid met Vandersteen is hij met zijn strip naar Bastei Verlag gestapt, de Duitse uitgeverij waar *Bessy* verscheen. *Zilverpijl* werd populair in Duitsland, maar mijn vader moest het in hetzelfde hoge tempo produceren als voorheen, wat de kwaliteit niet ten goede kwam. Uiteindelijk ging het helemaal mis, toen de markt voor goedkope, tijdschriftachtige uitgaven zoals *Zilverpijl* instortte en hij zonder werk kwam te zitten.

Werkte hij op een studio of thuis?
Thuis. Mijn kamer lag naast zijn werkkamer en als ik naar beneden moest, kwam ik door zijn kamer. Vanaf de tijd dat mijn hoofd net boven de tafelrand reikte, bleef ik toekijken, urenlang. En hij nam ook de tijd om met me te praten over van alles en nog wat. Zo heb ik mijn interesse voor indianen en geschiedenis opgedaan. Toen ik vijftien was, wilde ik niet meer naar school en ben ik begonnen mijn vader te assisteren, in datzelfde tempo. Helaas is hij in 1986 gestor-

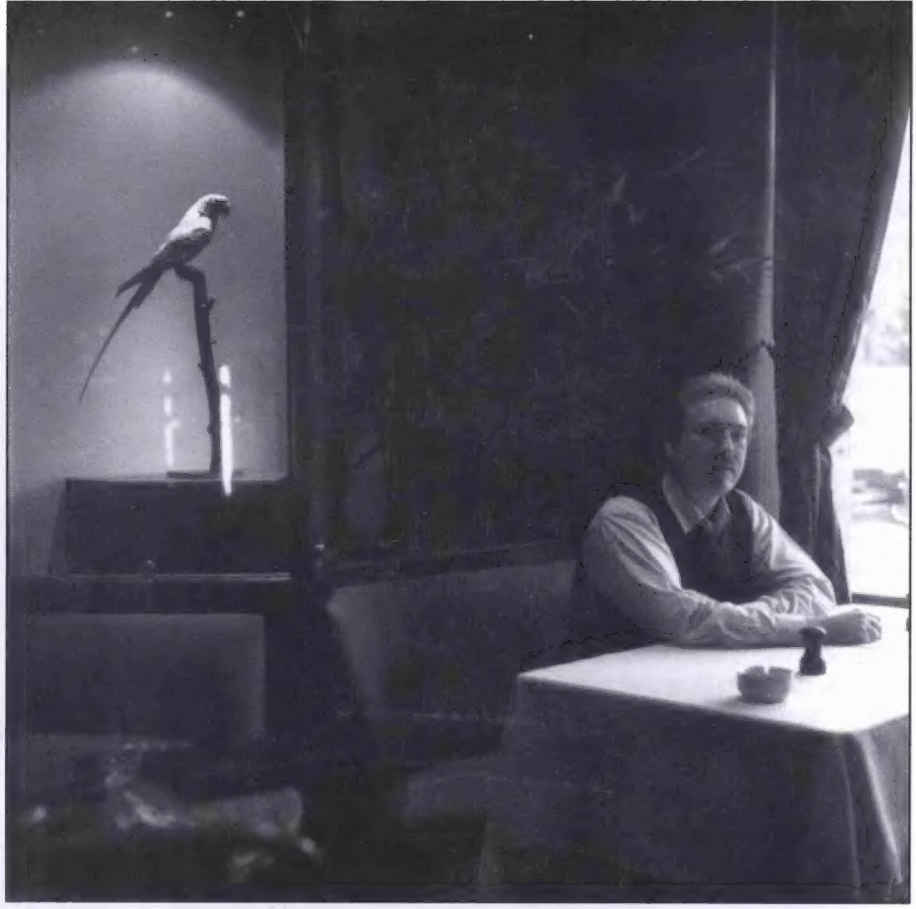

FOTO ALEXANDRA VERBURG

ven. Er waren geen contracten meer, en het was gedaan, ook voor mij...

Je bent genoemd naar de zoon van Eric de Noorman. Heb je de traditie voortgezet door ook je eigen dochter naar een stripfiguur te noemen?
Toeval. **Sioban** heet naar een zangeres van die meidengroep Bananarama. Toen mijn dochter was geboren, verscheen ook de strip *Sioban* van **Jean Dufaux** en **Grzegorz Rosinski**: een leuke samenloop van omstandigheden. Ik vind het ook een goede strip. Maar mijn vader was een verwoede fan van **Hans Kresse**, die hij als zijn meester beschouwde. Op zijn vijftiende begon hij de *Eric de Noorman*-strips te verzamelen. De familie knipte ze voor hem uit de krant en hij plakte ze in grote plakboeken, met zelfgetekende omslagen. Ik heb ze nog steeds.

Vind je dat je vader in Vlaanderen wordt onderschat?
Ik weet het niet, het was lopendebandwerk, hoewel ik vind dat hij ondanks dat tempo nog heel goed werk leverde. Als hij meer tijd had kunnen besteden aan zijn tekeningen, had hij nu een grote naam kunnen zijn. Maar ja, hij bleef trappelen in Duitsland. Ik had ook wel discussies met mijn vader. Ik zei: 'Probeer eens iets anders.' Maar na 24 jaar kon hij niet zomaar omschakelen. En aan het eind was hij zo moe dat hij ook de moed niet meer had om een andere weg te zoeken. Hij heeft een keer iets anders willen doen. Uitgeverij Malmberg vroeg hem een stripversie te maken van *Arendsoog*, dat geïllustreerd werd door Hans Kresse. Hij maakte daarvoor acht platen die tot zijn beste werk behoren. Kresse's voorbeeld werkte enorm stimulerend voor hem. Waarom de strip uiteindelijk niet is doorgegaan, weet ik niet. Hij heeft die platen later in *Zilverpijl* verwerkt.

***Linksboven*, Ex-libris met de hoofdpersonen uit *De pioniers van de Nieuwe Wereld*.**

***Rechtsboven*, In de Payon Royale, het Antwerpse etablissement waar Erwin Sels en Jan Bucquoy destijds bijeenkwamen om het scenario van *Frenchy* te bespreken. Aan een belendend tafeltje gebaart een oude dame dat ze beslist niet gefotografeerd wil worden. 'Wordt ge gezocht?' informeert de tekenaar belangstellend.**

***Links*, Vader en zoon Sels, samen signerend op de Antwerpse boekenbeurs.**

Slachthuis

Je vader was kostwinner. Hoe kijk je daar tegenaan nu je zelf een gezin hebt?
Het moet een enorme druk zijn geweest. Met vier verhalen per maand heb je wel een goed inkomen, maar ja... er is ook niets van overgebleven. Hij kon geen geld zien liggen. Het moest allemaal op.

Waar besteedde hij het geld aan?
Grote Amerikaanse wagens. Niemand mocht iets tekort komen. Nu denk ik: je had wel iets gieriger mogen zijn. Aan het eind is hij daardoor ook wel in moeilijkheden gekomen. Het contract met Bastei Verlag werd ineens opgezegd en hij had helemaal geen bestaansmogelijkheden meer. Hij werd depressief en ziek... En toen ging ik maar zorgen voor het huishouden. Ik heb taxi gereden, bij een slachthuis gewerkt, in de havens, van alles. Er moesten rekeningen worden betaald. Toen had ik wel spijt dat ik mijn studie niet had afgemaakt. Ik wou eigenlijk boekhouder worden. Na de dood van mijn vader probeerde ik ook weer als striptekenaar aan de slag te komen. Ik heb zelf scenario's uitgewerkt, enkele platen gemaakt en ze naar uitgevers gestuurd. Ik had

toen het geluk dat Loempia met me in zee wilde gaan. Ik kon daar met **Jan Bucquoy** de strip *Frenchy* maken. Dat vond ik een grote naam. *De paden van de roem* was toen net uitgekomen en ik dacht: 'Amaai, om met zo'n man te kunnen samenwerken!' Maar op een gegeven moment heb ik die strip zelf stopgezet, want ik was niet meer tevreden over de scenario's. Bucquoy schreef ze louter voor het geld. Ik kan wel een voorbeeld geven. Frenchy gaf op een bepaald moment twee pagina's lang Franse les aan een Amerikaans meisje. Hij zegt bij voorbeeld: 'Ma tante'. Op het volgende plaatje antwoordt het meisje: 'Ma tante'. Zo ging het maar door. Wat moet je dan nog tekenen? Ik begon dingen in het scenario te veranderen, waar Bucquoy het dan weer niet mee eens was. En toen was ik het zat. Ik heb nog wel het derde deel afgemaakt, maar daarna ben ik ermee gestopt. **Jef Meert**, de uitgever van Loempia, was er niet blij mee, maar hij besefte dat het geen zin had om me tegen mijn zin een vierde deel te laten tekenen. In diezelfde tijd heb ik nog voor uitgeverij Glénat een strip over de Franse oorlog in Indochina gemaakt, ook met Bucquoy, maar dat is bij één deel gebleven. Als ik het nu terugzie, kan ik ze alleen maar gelijk geven. Het was niet al te best.

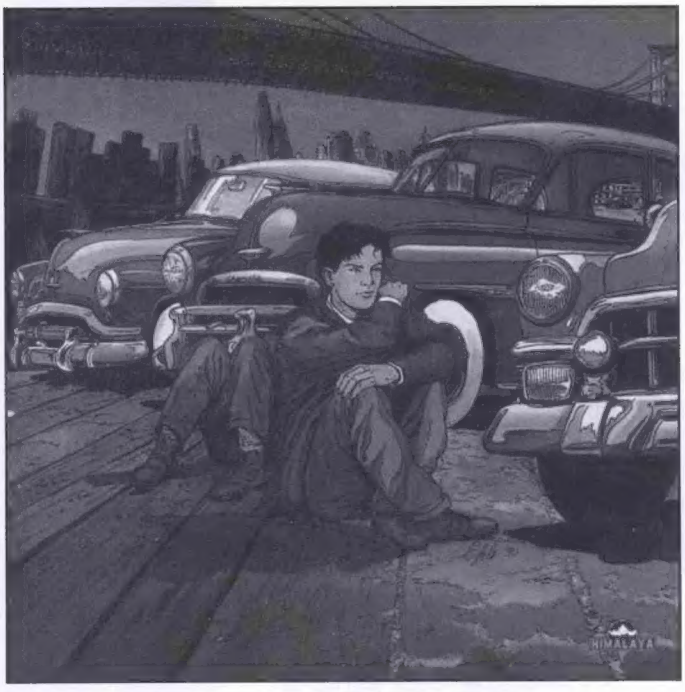

Rechts,* Coverillustratie van *Frenchy, Brooklyn Blues.

***Uiterst rechts,* Potloodschets voor de omslag van het eerste deel van *Claymore, Eillen*.**

Bucquoy is in Vlaanderen een omstreden figuur.

Ja, ik heb hem een keer in Angoulême meegemaakt. Hij was enorm kabaal aan het maken, over **Hergé**, dat hij een necrofiel was, en een nazi. Naderhand vroeg ik: 'Zeg, meen je nu echt wat je allemaal zegt, zo?' En hij kijkt me aan en schudt gewoon van nee. Het was provocatie. Hij wilde in de belangstelling staan. Dat is Bucquoy. We hadden geen al te hecht contact, ik heb altijd afstand bewaard.

Nadat de samenwerking met Bucquoy was verbroken, heb je *Brugge-de-Stille* **gemaakt.**

Jef Meert heeft daarvoor het scenario geschreven, een bewerking van het boek van **Georges Rodenbach**. Hij kon er wel iets van, vond ik. Er waren nog wel plannen voor een serie met andere beroemde steden, maar hij was een beetje in zijn gat gebeten omdat ik naar Glénat was gegaan. En eigenlijk had hij toen al geen zin meer om strips uit te geven. Een paar jaar geleden heeft hij alles verkocht en zich uit de stripwereld teruggetrokken.

Links,* pagina zonder balloons uit *De Pioniers van de nieuwe wereld.

***Rechts,* Louise, een van de hoofdpersonen uit *De Pioniers van de nieuwe wereld.* Ontwerp voor een ex-libris.**

Gokken

Daarna volgde *Saga van een wraak*... **Je schiet in de lach en ik besef dat we nu een heel teer punt raken.**

Ahum... Ja. Gaan we daarover praten?

Vertel maar.

(*lacht, schraapt zijn keel*) **Léon Lekeu** was een vriend van mij, die altijd voor documentatie zorgde en mij voorstelde samen een reeks te maken. Op zoek naar een uitgever kwamen we terecht bij **Ronny M**. Hij was vol beloftes, het kon niet op. We maakten die strip voor hem, maar de betalingen verliepen steeds moeizamer. Uiteindelijk zijn we bij M. langsgegaan en dat liep op grote ruzie uit. M. zei dat hij niet content was met het scenario en zo. Nadat hij me tot vijf keer toe van alles had beloofd, is het muntje eindelijk gevallen en heb ik geweigerd nog langer voor hem te werken. M. stelde toen voor zelf wijzigingen in het scenario aan te brengen. Ik moest nieuwe platen maken die volgens hem het verhaal ten goede zouden komen. Ik heb daarmee ingestemd, maar het gevolg was dat het verhaal als los zand aan elkaar hing en ik ruzie met Léon kreeg... die intussen is bijgelegd. Het kwam door M., die Léon en mij handig tegen elkaar uitspeelde en ik was zo naïef om daar in te trappen. Toen het boek eenmaal verschenen was, heb ik zelf de samenwerking beëindigd.

Niettemin klopte je later opnieuw bij dezelfde uitgever aan met een ander verhaal dat uiteindelijk onder de titel *De nacht van de witte maagden* **verscheen.**

M. had inmiddels contact met uitgeverij Oranje, die alle kosten zou voorschieten,

maar hij had daar al zoveel geld over de balk gesmeten dat ze hem een beetje op afstand hielden. Met **Renaud**, een Antwerpse scenarist, was ik begonnen aan een reeks over Amerika in de jaren dertig: maffia, gokken... Tot halverwege het eerste verhaal ging alles goed, maar daarna stokten de betalingen. M. was nooit thuis, dus gingen we naar uitgeverij Oranje. Van wat we daar hoorden, rezen onze haren te berge. M. had er twintig miljoen frank (± ƒ1.000.000) doorheen gejaagd zonder dat er ook maar iets was geproduceerd. Uiteindelijk heeft Oranje nog een gedeelte betaald van het geld dat we te goed hadden, maar ik heb moeten procederen om mijn platen terug te krijgen. Die juridische verwikkelingen hebben bij elkaar twee jaar geduurd. Het verhaal is toen in de kast blijven liggen. Later, toen ik al met *De pioniers van de nieuwe wereld* bezig was, heb ik het laten zien aan **Rob Harren**. Ik had voor hem al een paar gags voor *Rooie Oortjes* gemaakt. Dat was me goed bevallen. Hij heeft het verhaal uiteindelijk uitgegeven en toen hebben we de titel *De nacht van de witte maagden* verzonnen. Maar de periode met M. is een goede les voor me geweest. Dat naïeve is eraf.

Heb je ooit gewanhoopt of het nog iets zou worden met dat striptekenen?
Jazeker. Na lang zoeken ben ik bij Lefranc terechtgekomen. Hij stelde mij voor een stripversie van *De laatste der Mohikanen* te maken. Dat boek kwam er en ik was er heel content over. In die tijd dan, nu ook niet meer! Daarna stelde Lefranc mij voor iets samen met **Francis Delvaux** te maken. Dat werd een verhaal over een journalist in de muziekwereld, hetzelfde werk dat Delvaux bij de RTBF doet. Het was helemaal klaar, inclusief de inkleuringen, en al ons werk is betaald, maar tot publicatie is het nooit gekomen. Lefranc was toen net overgenomen door Hélyode, dat vermoedelijk niet was geïnteresseerd in een nieuwe, nog onbekende reeks.

Was dat het dieptepunt van je carrière?
Toen al die contracten waren afgezegd, wist ik niet meer wat ik moest doen. Ik heb tegen Lefranc gezegd: 'Wat jij nu doet, dat kan niet. Moet ik nu een advocaat nemen en tegen jou gaan procederen?' Hij zei: 'Je doet maar, want ik heb toch geen geld.' En mijn advocaat zei ook: 'Er valt toch niks te halen.' Dat was mijn tweede les. Maar ja, alles ging goed in het begin. Er was een goede distributie, al die boeken kwamen op de markt en er zaten ook grote namen in dat fonds. Maar ineens was het gedaan. Ik heb maanden zonder werk en zonder inkomen gezeten. Mijn vrouw was kostwinner. Zij geloofde in mij. Ze zei: 'Ga dan iets anders leren.' Ik heb toen een avondopleiding gevolgd en ben in de marketing terechtgekomen. Daarna kon ik een *nine-to-five job* krijgen op een bank. Dat is wel niet mijn stijl, maar ja. Voordien had ik bij allerlei uitgeverijen tevergeefs naar reclame- en illustratiewerk gesolliciteerd. Toen ik eenmaal op die bank werkte, kreeg ik opeens van alle kanten opdrachten en moest ik mijn tekenwerk met mijn baan bij de bank zien te combineren.

Versailles

De laatste der Mohikanen **was het eerste boek dat je onder de naam** Ersel **hebt gemaakt. Waarom ben je onder pseudoniem gaan werken?**
Toen ik terugkeek op de periode waarin ik mijn eigen naam gebruikte, was ik daar erg ontevreden over. Ik wilde een nieuw begin maken. Het was ook een voorstel van Lefranc, die wilde dat ik voor Franstalige markt mijn naam veranderde. Zo ontstond Ersel, een samentrekking van Erwin Sels. Toen dacht ik: Nu ga ik proberen echt alles van mezelf te geven. Wat eerlijk gezegd niet altijd gelukt is (*lacht*).

Op een gegeven moment kreeg je de gelegenheid om toch weer een strip te maken: *De pioniers van de nieuwe wereld* **met** Jean-François Charles**. Hoe heb je hem ontmoet?**
Dat was in diezelfde periode waarin ik op de bank ging werken. Het stripfestival in Middelkerke had westerns en indianen als thema gekozen. Ik ging erheen om *De laatste der Mohikanen* te signeren. Er was weliswaar tussen mij en Lefranc geen goede band meer, maar het bleef mijn boek. Ik was in die tijd een depressie nabij en had de hoop al opgegeven ooit nog strips te maken. Twee tafels verderop zat Jean-François Charles *De pioniers van de nieuwe wereld* te signeren, een strip die ik nog niet eerder had gezien. Ik heb toen de stoute schoenen aangetrokken en ben naar hem toe gegaan. Hij zegt nu nog altijd, als hij het over die eerste ontmoeting heeft: 'Je kwam

Links, **Jean-François Charles tekent alle covers van de albums.**

Rechts, **Engelse terreur in Schotland.**

Onder, De Pioniers van de nieuwe wereld, **bij vlagen een wrede strip.**

Je bent Schots uitvaagsel. Jouw clan heult met de Fransen en is nog gevaarlijk dan de Fraser's, jullie bondgenoten!
Ik weet niet waarover u het hebt, ik ben maar een oude man...
Dat is zo! Je hebt lang genoeg geleefd!
PAW!

niet happy over, je was nors en serieus.' Ik vroeg hem of hij er niets in zag iets samen te maken, omdat *De laatste der Mohikanen* ongeveer in dezelfde periode speelde als *De pioniers*. 'Misschien wel', zei hij. Nou, dat had ik vaker gehoord, dus ik dacht: Dat wordt niks, maar ik heb het in elk geval toch gevraagd. Later hoorde ik op de Brusselse boekenbeurs dat **René Follet** *De pioniers van de nieuwe wereld* ging voortzetten. Waarom René Follet, dacht ik toen. Ik vind hem een grandioze tekenaar, maar hij heeft zo vaak zonder succes een serie overgenomen. Waarom krijg ik die kans niet? Maar een maand daarna, op een zondag in september, werd ik gebeld door **Paul Herman** van Glénat. Of ik de volgende dag kon komen. Ik heb een vrije dag opgenomen en ben naar Brussel gegaan. Toen ik daar aankwam, zat Jean-François er al en moest ik een proef maken. Ik schrok me dood. Ik hoorde later van **Steven Dupré** dat daarvoor ook aan hem was gevraagd een pagina te tekenen, maar de periode lag hem niet zo erg. Nadat ik twee proefplaten had gemaakt, werd meteen een contract getekend.

De band met Jean-François was ongelooflijk. Ik vergelijk hem altijd met mijn vader. Als ik met hem praat, is het soms net alsof ik mijn vader hoor spreken. Hij is wat jonger, maar hij heeft dezelfde manier van denken... Diezelfde wijsheid, een zwaar woord maar ik weet geen beter. Net als mijn vader geeft hij ook vaak goede raad, en achteraf heeft hij ook altijd gelijk. Hij is echt een man die geniet van het leven. Ik heb veel respect voor hem.

Wat is het verschil tussen *De pioniers* **toen Jean-François het zelf tekende en nu jij het tekent?**

Er is een nieuwe periode begonnen. De eerste zes delen waren gebaseerd op een historische figuur, generaal **Wolfe**, en gingen vooral over de slag bij Quebec. Tegenwoordig staan de lotgevallen van de indianen centraal. Het is ook de periode van Versailles, Frankrijk komt er vaker in voor. Het is meer een avonturenverhaal geworden, maar wel gebaseerd op historische feiten. **Maryse**, de vrouw van Jean-François, besteedt veel tijd aan het verzamelen van documentatie. Ik draag zelf ook wel boeken aan, die ze dan leest. Daar komen weer ideeën voor het verhaal uit voort.

Jean-François schildert nog altijd zelf de omslagen. Vind je dat niet vervelend?

Iedereen stelt mij die vraag! Vaak met een ondertoon van: Kan jij dat dan niet? Ik zou het anders doen, wat de reeks niet ten goede komt. Neem *Roodbaard*, waaraan heel veel verschillende tekenaars hebben gewerkt, **Victor Hubinon**, **Jijé** - ook een voorbeeld voor mijn vader, trouwens - en nu **Christian Gaty**. Ze maakten allemaal zelf hun omslagen en daardoor zit er geen eenheid in die reeks. Om die reden hebben we afgesproken dat Jean-François zelf de omslagen zou blijven maken. Hij beleeft veel genoegen aan het werken met olieverf. Ik denk dat het een verstandige beslissing is geweest. De reeks loopt heel goed, de verkoop is zelfs gestegen.

Bij momenten is *De pioniers* **een erg wrede strip. Heb je daar nooit moeite mee?**

Zulke dingen gebeurden. Als je een historisch juist beeld van die periode wilt geven, kom je er niet onderuit. Die gruwelen zijn niet verzonnen, maar gebaseerd op feiten. De blanken gedroegen zich erg wreed tegenover de indianen en hun reactie deed daar niet voor onder. Wraak volgde op wraak. Nee, ik heb daar geen moeite mee.

Kippenvel

Een deel van *De pioniers* **speelt in Schotland. Je maakt nu** *Claymore*, **dat ook in Schotland speelt. Is het een nadeel of juist een voordeel dat die nieuwe strip veel op** *De pioniers* **lijkt?**

Het land is wel hetzelfde en het gegeven van de Engelsen die de Schotten op een verschrikkelijke manier onder de knoet houden komt ook wel in *De pioniers* voor, maar *Claymore* speelt twintig jaar eerder. Ik ben voor het eerste deel naar Schotland gereisd, de eerste keer dat ik me ter plaatse ging documenteren. Misschien omdat het mijn eigen reeks was. Er is ook weinig over te vinden in boeken. Over historische feiten moet je echt ter plekke informatie verzamelen.

Wat is je het meeste opgevallen in Schotland? Zijn er dingen die je anders

getekend zou hebben, als je ze niet gezien had?
De natuur. Ik had er geen idee van dat het zo mooi was. Onvoorstelbaar. Ik heb daar acht rollen foto's gemaakt. Toen ik ze aan Jean-François liet zien, zei hij: 'Dat is helemaal Canada.' Het is een heel woeste natuur, heel mooi. Er is geen industrie, ze hebben het gelaten zoals het was. Alleen dat vreselijke eten in Schotland! Als ontbijt krijg je haggis, schapenmaag gevuld met ingewanden. Ik heb te lang in een slachthuis gewerkt om dat lekker te kunnen vinden.

Hoe is *Claymore* ontstaan? Het is een langdurige geschiedenis geweest, begrijp ik.
Dat was ook wel prettig. Ik werkte aan *De pioniers* en tijdens het tekenen kreeg ik een idee. Ik wilde graag eens iets over de Schotten maken, over de oorlog met de Engelsen. Dat idee heb ik op papier uitgewerkt en ik wilde een scenarist zoeken, maar ik had geen idee wie. Ik dacht: 'Verdorie, moet ik het dan zelf gaan schrijven?' Ten slotte kwam ik op het idee het aan Maryse Charles te vragen. Zij zei: 'Oké, we gaan het doen.' Toen ze enkele tegenvoorstellen deed, kreeg ik er kippenvel van. Het was echt een frisse kijk op wat ik tot dan toe had uitgedacht. Zo zijn we tot *Claymore* gekomen. Maar voor we die titel hadden die zowel in het Nederlands als in het Frans goed klonk... verschrikkelijk! Uiteindelijk kwam Jean-François met *Claymore*. Dat is een groot slagzwaard, een *two-handed sword*. Het woord *claymore* is een Engelse vertaling van een woord uit het Gaelic. Mijn vrouw wilde toch allang een keer naar Schotland, dus dit was een mooie gelegenheid. We hebben locaties gezocht en zijn van museum naar museum getoerd. Het was echt vermoeiend. Maar na twee delen wordt het hoofdstuk Schotland afgesloten en verplaatst de handeling zich naar andere werelddelen. Die afwisseling vind ik wel prettig.

Het laatste album van *De pioniers* speelt ook in drie werelddelen.
Dat is een keuze van Jean-François en Maryse. Het verbreedt de horizon en maakt het verhaal interessanter voor de lezer. Als je je op historische gegevens baseert, ben je vlug uitverteld en moet je andere plaatsen kiezen. Voor *Claymore heb-* ben we verschillende werelddelen in gedachten. Indië bij voorbeeld, daar is ook veel tussen de Fransen en de Engelsen voorgevallen. Verder nog Egypte, Malta, de Zijderoute...

Hoe worden die locaties in het verhaal met elkaar verbonden?
Dat laat ik over aan Maryse. Ze heeft allerlei ideeën op papier gezet, maar ik heb nog geen flauw vermoeden hoe ze die gaat uitwerken.

Je hebt nu het eerste verhaal gemaakt. Weet je al hoe het tweede verloopt?
Ik weet het begin: dat is het einde van de Schotse opstand, waardoor het hoofdpersonage moet vluchten. Daarna zien we wel weer. Voor mij is het evengoed een avontuur.

VANDAAG IS EEN ZWARTE BLADZIJDE IN MIJN BESTAAN. MIJN TROUWSTE BONDGENOOT KEERDE MIJ OP HET SLAGVELD DE RUG TOE EN LIET MIJ IN DE STEEK...
TERWIJL WIJ TOCH ALTIJD SAMEN WAREN GEWEEST ONAFSCHEIDELIJK SEDERT DE DAG VAN MIJN GEBOORTE... OH DIE ONTROUWE... OOIT HIJ ZO VAAK VERVLOEKTE DAS...

***Boven*, Opzet van de 'Lolita-achtige' hoofdpersoon van een verder onuitgewerkte strip.**

***Links*, Proefpagina van een erotische strip. Niet eerder gepubliceerd.**

Twee werelden

Ben je een snelle tekenaar?
Ze zeggen van wel, ja (*lacht*). Ik krijg dat altijd op mijn brood van Jean-François. Hij zegt dat hij jaloers is op mijn hoge werktempo. Als ik eenmaal op gang ben en goed geconcentreerd, dan gaat het heel vlot. In mijn hoofd ben ik dan heel actief en ik denk intussen aan van alles en nog wat. Ik moet ook uitkijken dat ik niet te veel wil en rem mezelf af. Je moet niet van al je ideeën een reeks willen maken. Dat kun je toch niet aan en het gaat ten koste van de kwaliteit. Ik denk dan: 'Misschien komt dat later wel.'

Je moet oppassen voor overproductie.
Ja, want ik ben van jongs af aan niet anders gewend. Als ik een idee heb, maak ik er een pagina van, maar dan belandt die toch in de kast. Mijn vrouw vindt die platen mooi en hangt ze op. Zo word ik er steeds aan herinnerd, maar na verloop van tijd zie ik toch dat het eigenlijk niet goed was.

Als je een idee voor een strip hebt,

voel je dan ook het verlangen om die zelf te schrijven?
Het schrijven van korte verhalen lukt me nog wel, maar bij een album van 46 pagina's kom ik in de problemen. Het begin is altijd makkelijk, maar ik weet niet hoe ik dan verder moet. Je moet dialogen schrijven, een rode draad bedenken, en hoe moet je eindigen? Ik heb daar allemaal geen idee van. *Mijn volk* was een album met korte indianenverhalen die ik zelf geschreven heb. Dat was eenmalig, in kleine oplage. Ik vond het prettig om te doen naast mijn gewone stripwerk. Nu heb ik een portfolio gemaakt. Die zestien pagina's had ik in een maand klaar, omdat ik er echt zin in had. Maar het zijn eigenlijk illustraties, gebaseerd op de strip *Claymore*.

Denk je soms dat je nog beter moet kunnen dan je nu doet?
Ja, dat heb ik altijd wel. Elke keer dat er een album verschijnt, denk ik: 'O mijn God, wat heb ik nu gedaan?' Er zitten dingen in waarvan ik denk dat ze beter hadden gekund. Maar ja, volgende keer beter dan. Ik ben nooit tevreden. Soms maak ik een plaat over, of ik knip er de goede plaatjes uit en begin opnieuw. Maar dat gebeurt niet vaak. Ik besteed veel tijd aan de potloodtekeningen. In potlood werk je veel vrijer. Wat verkeerd is, gum je uit.

Werk je nog steeds op de bank?
Ja, maar alleen nog halve dagen. Ik kreeg de kans om parttime te gaan werken en dat gaat heel goed. Ik ga elke morgen naar de bank, ik bezoek mijn clienten en om kwart over twaalf zeg ik: Daag! Ik kom om half één thuis en begin te tekenen.

Je leeft dus in twee verschillende werelden?
Ja, verschrikkelijk verschillend. Het is de harde wereld van het geld. Opeens leer je mensen van een heel andere kant kennen en dat kan heel onthullend zijn. Maar ja, het vormt een zekerheid van inkomsten. Elke maand ligt je loon klaar, en bij strips kan dat wel een beetje uit de hand lopen, zoals we hebben gemerkt.

Bestaanszekerheid is een luxe voor een tekenaar.
Dat is zo. Toen ik de eerste vier delen van *De pioniers* maakte, werkte ik nog fulltime op de bank. Ik heb die albums 's avonds en in het weekend gemaakt. Ik nam vakantie om te tekenen, maar ik bewaarde altijd twee weken om met mijn vrouw op reis te gaan.

Wat vinden ze er op de bank van dat je strips maakt?
Dat is geen enkel probleem. Ik maak gags voor de personeelskrant, humoristische tekeningen bij artikelen, portretten van werknemers. Op de bank kennen ze mij als de tekenaar.

Welke status heeft een striptekenaar in België?
Daar ben ik niet meer zo in thuis. Ik ben Vlaamstalig maar ik werk voor Frankrijk. Daar is 'n andere stripcultuur dan in Vlaanderen en dat bevalt me heel goed. Er is een andere kijk op strips. Ik wil niet meer in dat stramien zitten zoals mijn vader vroeger: almaar produceren en uiteindelijk toch een trap onder je kont krijgen. En artistiek ben je ook niet vrij. **Jean-Pol** heeft dat meegemaakt. Hij is ook overgestapt naar de Franse markt en dat is hem heel goed bevallen.

Zijn tekenaars dan jaloers op je?
Nee hoor, ik heb veel vrienden onder de

Vrij werk

tekenaars. Maar er zijn er ook die me vroeger niet zagen staan. De enige die zich altijd heel vriendelijk en collegiaal heeft opgesteld, is **Ferry**. Ik heb veel steun van hem gekregen. Hij zei: 'Je hebt talent en je moet doorzetten. Laat de moed niet zakken.' En hij gaf me aanwijzingen hoe ik me kon verbeteren. Dat komt een beginnende tekenaar niet vaak tegen.

Heb je het idee dat je bij je doorbraak veel geluk hebt gehad?
Als ik niet naar Middelkerke was gegaan en Jean-François niet had ontmoet, was ik nooit zover gekomen. Ik moest het wel kunnen natuurlijk... Maar er zat zeker ook een flinke portie geluk bij.

Heb je het idee dat je als auteur redelijk veilig bent, nu je met *De pioniers* **een goedlopende reeks hebt?**
Dat kan van de ene op de andere dag veranderen. Je moet je gelukkig prijzen dat het goed draait, denk ik. En proberen steeds beter te worden. Dat is het enige. Je kunt nooit voorzien wat er gaat gebeuren. De markt kan instorten en dan sta je weer aan het begin. Genieten zolang het duurt en geen domme dingen doen.

Wat wordt je volgende auto?
(*lacht*) Ik heb nu een Audi, acht jaar geleden in mijn macho-periode gekocht. Dat zou ik nu niet meer doen. Ik denk dat ik de leaseauto van mijn vrouw overneem.

(Met dank aan Arend-Jan van Oudheusden)

Eillen, ***het eerste deel van*** *Claymore,* ***verschijnt bij uitgeverij Glénat Benelux (prijs f24,95 / Bfr.499). De portfolio van*** *Claymore* ***wordt gemaakt in een oplage van 300 exemplaren en is een uitgave van Stripwinkel Alex in Berchem. Prijs: Bfr.1795 (±f90).***

BIBLIOGRAFIE

1987-1988
Zilverpijl (*samen met* ***Frank Sels***)
Uitgeverij Blitz
1. De lawine
2. Pickwick

1989-1991
Frenchy (*scenario* ***Jan Bucquoy***)
Uitgeverij Himalaya
1. French Line (*1989*)
2. Zomer in Beaumont (*1990*)
3. Brooklyn Blues (*1991*)

1990
Geheimzinnige steden
Uitgeverij Himalaya
1. Brugge-de-Stille (*naar het gelijknamige boek van* ***Georges Rodenbach****, scenario* ***Jef Meert***)

Une epopée française
(*scenario* ***Jan Bucquoy***)
Uitgeverij Glénat
1. Indochine

1991
Saga van een wraak (*scenario* ***Léon Lekeu*** *en* ***Ronny Matton***)
Uitgeverij Farao
1. Frederik

1992
De laatste der Mohikanen (*naar het gelijknamige boek van* ***James Fennimore Cooper****, scenario* ***Paul Couturiau***)
1. De hertendoder

Vanaf 1995
De pioniers van de nieuwe wereld
(*scenario* ***Jean-François Charles*** *en* ***Maryse Nouwen-Charles***)
Uitgeverij Glénat Benelux
7. Schreeuw-in-de-Wind (*1995*)
8. Kleine Man (*1997*)
9. De brandende rivier (1997)
10. Als de adem van een bizon in de winter (*1997*)
11. De valstrik van La Rochelle (*1998*)

1995
Mijn volk
Uitgeverij Wonderland Half Vier Productions

De nacht van de witte maagden
(*scenario* ***Renaud***)
Uitgeverij de Boemerang

Vanaf 1999
Claymore (*scenario* ***Maryse Nouwens-Charles***)
Uitgeverij Glénat Benelux
1. Eillen (*1999*)

FOTO ALEXANDRA VERBURG

Rechts, Hoofdrolspelers Allan Fox en Edith

***Onder*, Fox: bij vlagen geïnspireerd door *Blake & Mortimer* van E.P. Jacobs**

Jean-François Charles

door **PIETER VAN OUDHEUSDEN**

Met strakke regelmaat produceert Jean-François Charles **jaarlijks twee albums: als tekenaar een deel van de reeks** *Fox*, **geschreven door** Jean Dufaux, **en als scenarist een aflevering van** *De pioniers van de nieuwe wereld*, **getekend door** Ersel.

Jean-François Charles: Het voordeel van het werken aan deze twee series is dat ze volstrekt verschillend zijn. *De pioniers van de nieuwe wereld* is een historische reeks die in de 18e eeuw speelt, de verhalen van *Fox* zijn gesitueerd in de jaren vijftig van deze eeuw. Juist die afwisseling maakt het werk boeiend. Bovendien werkte ik al meer dan tien jaar aan *De pioniers* toen ik aan *Fox* begon. Er trad bij het tekenen een zekere vermoeidheid op, te meer omdat de verhalen zich altijd tegen hetzelfde decor afspeelden. Ik wilde graag eens iets ander maken en zo ontstond *Fox*.

ALSJEBLIEFT... HIER IS HET...
IS DIT HET BOEK WAARMEE HIJ JE KAMER BINNEN KWAM... ? EN WAARVOOR HIJ WAARSCHIJNLIJK EEN KOGEL DOOR ZIJN HOOFD SCHOOT...
'T WAS ALSOF HIJ WAAN ZINNIG WAS. ALLAAL EN NIET MEER WIST WAT HIJ DEED
HMMM... HET LIJKEN EEN SOORT HIEROGLYFEN. GEÏTE KEND OP PAPIER. DAT ZACHT, BLASZAAM EN GEELACHTIG ALS KAARSVET IS... PERKA MENT OF ZOIETS..
IK MOET VOLGENDE WEEK NAAR PARIJS... ALS JE WILT, NEEM IK HET BOEK MEE OM NAVRAAG TE DOEN
GOED IDEE KEN JE IEMAND DIE ONS KAN HELPEN...?

Is die behoefte aan afwisseling de reden dat de verhalen van *Fox* achtereenvolgens in Egypte, Schotland en de Verenigde Staten zijn gesitueerd?
Ik wilde zorgen dat er ook voor mijzelf altijd iets nieuws te ontdekken bleef. De figuur van Fox leent zich daar heel goed voor, want hij is een avonturier die in alle mogelijke landen kan terechtkomen. Het personage is bewust zo opgezet. Omdat ik niet zelf de verhalen wilde schrijven, heb ik me daarvoor tot **Jean Dufaux** gewend. Ik reis graag en *Fox* is een mooie aanleiding om mijn horizon te verbreden.

In hoeverre kunt u zelf invloed uitoefenen op de verhalen van *Fox*?

De samenwerking met Dufaux verloopt heel vlot. Hij vindt het prettig als een tekenaar zijn wensen kenbaar maakt. Nee, ik vind het geen nadeel dat hij ook voor veel andere tekenaars verhalen schrijft. Als reeks verschilt *Fox* duidelijk van zijn andere werk. Het personage van Fox staat op zichzelf. Niet helemaal van hem, niet helemaal van mij. Maar onderschat ook niet de invloed die de inkleurder op de reeks heeft.

Wie is voor u het interessantste personage in de verhalen?
Zonder aarzelen: Adrianna Puckett. Dat was ook een reden om Jean Dufaux als schrijver te kiezen: vrouwen zijn heel belangrijk in zijn verhalen en ik teken graag vrouwen. Ik zou nooit een stripverhaal zonder vrouwen willen maken, zoals in onze jeugd gebruikelijk was. Een vrouwelijk element is onontbeerlijk. En het kost Dufaux geen enkele moeite een vrouwelijk personage neer te zetten.

Speelt Adrianna in *Fox* eenzelfde rol als Olrik in *Blake en Mortimer*?
Ja, min of meer per ongeluk. Het was niet Dufaux' bedoeling toen hij haar bedacht, maar ik vond het prettig haar te tekenen en verder uit te werken. Het kan soms gebeu-

ren dat een personage een eigen leven gaat leiden. En ze is ook populair bij de lezers, dat merk ik als ik ga signeren. Ze is een *femme fatale* en mannen houden nu eenmaal van slechte vrouwen.

Benauwend

Vooral de eerste verhalen van *Fox* **hadden een fantastisch karakter. Net als het macabere verhaal** *Het Bal du Rat Mort*, **waarmee u debuteerde.**

Ja, zo beschouwd is er een zeker verband, zij het oppervlakkig. Het *Bal du Rat Mort* was geschreven door **Jan Bucquoy**, overigens zijn eerste scenario. Hij had er al in Frankrijk mee geleurd en was bij diverse tekenaars geweest voordat hij bij mij terechtkwam. Hoewel het album inmiddels een jaar of zeventien, achttien oud is, bewaar ik heel goede herinneringen aan de stimulerende samenwerking met Bucquoy. Terwijl ik aan het werk was, belden we elkaar haast elke dag. Nadien sloegen we allebei andere wegen in, maar we kwamen elkaar nog geregeld tegen.

Daarna begon u aan *De pioniers van de nieuwe wereld*. **Liep u al lang met het idee voor die strip rond?**

Ja, al voordat ik aan *Het Bal du Rat Mort* begon. Omdat ik me als scenarioschrijver nog niet helemaal zeker van mijn zaak voelde, heb ik aanvankelijk ook voor *De pioniers* nog een beroep op Bucquoy gedaan. Maar het gegeven lag hem niet en hij kon er weinig interesse voor opbrengen. Hij heeft een pagina of tien geschreven, maar die strookten niet met wat ik in gedachte had, namelijk een avonturenverhaal. Na het benauwende en obsessieve *Bal du Rat Mort* had ik behoefte aan lucht en ruimte.

Beschouwt u de overgang van *De pioniers van de nieuwe wereld* **naar** *Fox* **als een stijlbreuk binnen uw werk?**

Ja, al was het maar omdat de figuren in een strip die zich in de 18e eeuw afspeelt, zich heel anders gedragen dan 20e-eeuwse personages. Ik vermoed dat de mensen drie eeuwen geleden veel vormelijker waren, minder ontspannen dan tegenwoordig. Bovendien heb ik me in *Fox* sterk laten beïnvloeden door Amerikaanse reclame-affiches uit de jaren vijftig. Ik wilde bewust een heel andere tekenstijl, zodat de strip er zou uitzien alsof hij door een andere tekenaar was getekend. Daarom heb ik geprobeerd *De pioniers* zoveel mogelijk van me af te zetten.

U gebruikt in *Fox* **opvallend veel clair-obscur, een dramatische belichting met diepe schaduwen.**

Zwart is heel belangrijk, in de eerste plaats omdat het de kleuren beter doet uitkomen en er een glas-in-loodachtige indruk ontstaat. Het past goed bij *Fox*, want Egypte, waar de eerste vijf delen zijn gesitueerd, is rijk aan contrasten. Je vindt daar heel zuivere zwarten, waartegen de personages fraai afsteken. Als figuren langgerekte schaduwen over de grond of tegen een muur werpen, levert dat boeiende grafische effecten op. Ik ben ook sterk beïnvloed door de Amerikaanse *film noir*, door de zwart/wit-film in het algemeen en door zwart/wit-fotografie. Ik werk weliswaar met een inkleurder, maar ik houd bij het tekenen nauwelijks rekening met kleur. Het gaat mij vooral om de vorm, meer dan het ingekleurde eindresultaat. De inkleurder en ik werken heel nauw samen, bijna als een soort symbiose, maar ik hecht eraan dat een pagina ook in zwart/wit een afgewerkt geheel is.

Woudlopers

De eerste zes delen van *De pioniers*, **die door uzelf werden getekend, waren voor mijn gevoel aanzienlijk gecompliceerder dan de delen waarmee de reeks nu door** Ersel **wordt voortgezet. Dat geldt zowel voor het verhaal als voor de pagina-indeling. Hebt u uw aanpak bewust vereenvoudigd omdat de verhalen door een andere tekenaar gemaakt moesten worden?**

Toen de eerste reeks ontstond, nam in Frankrijk de belangstelling voor geschiedenis enorm toe en ontstonden er tijdschriften zoals *Vécu*, dat volledig met historische strips is gevuld. In het begin was *De pioniers* bedoeld als een vrij eenvoudig verhaal over woudlopers, mannen die door de Canadese bossen zwierven, maar door de geest van de tijd kwam er een steeds grotere en soms te grote nadruk op de historische feiten te liggen, ook omdat de *Québécois* die me hielpen, steeds meer documentatie aandroegen. Ik heb het werk aan *De pioniers* vier of vijf jaar onderbroken en in die periode maakte de western, die voordien op sterven na dood leek, een come-back door films zoals *The last of the Mohicans*. De interesse voor het ruige leven en onontgonnen gebieden leefde weer op. Dat had ook zijn weerslag op *De pioniers*: de verhalen werden simpeler en de personages gingen op weg naar nieuwe avonturen en vooral naar woestere streken. Het is een tweede cyclus met een andere visie geworden. De reeks is inmiddels vijftien jaar oud en binnen zo'n tijdsbestek verandert er veel. Een belangrijk verschil is natuurlijk dat *De pioniers* door een andere tekenaar is overgenomen. **Erwin Sels** is een goede vriend en een uitstekend vakman. Zijn passie voor indianen is nog veel groter dan de mijne. Tekenaars zoals hij zijn schaars, want voor de meeste zou het voortzetten van een dergelijke reeks niet meer dan een broodwinning zijn geweest. Erwin heeft een grote liefde voor de periode van *De pioniers* en beschikt over een enorme documentatie.

In de nieuwe reeks wordt veel aandacht besteed aan de indianen en hun leefwijze. Is dat mede om tegemoet te komen aan de belangstelling van Ersel?

Niet echt. Het paste in de natuurlijke ontwikkeling die de reeks doormaakt. Achteraf gezien zou ik liever de huidige reeks van *De pioniers* hebben getekend dan de eerste cyclus, want avonturenverhalen zoals deze liggen me beter. Maar goed, het is niet anders.

U schrijft *De pioniers* **samen met Maryse, uw echtgenote. Hoe verloopt die samenwerking?**

Alle fictieve ingrediënten van het verhaal, zoals de personages, worden door mij ver-

Glas-in-lood-stijl van *Fox*.

Backcoverillustratie van *Het 'Bal du Rat Mort', een vreemd verhaal...* uit 1980.

zonnen. Daarna bewerkt mijn vrouw het tot een soort roman, een lopende tekst die ze in een groot schoolschrift schrijft en waaraan ze allerlei historische gegevens toevoegt. Ik lees alles nog eens over en kies uit wat ze geschreven heeft de gedeelten die voor een strip het interessantst zijn. Eigenlijk maak ik een bewerking van haar tekst, ik voeg daar weer nieuwe elementen aan toe en bepaal de pagina-indeling. Het is misschien een omslachtige werkwijze, maar mijn vrouw en ik kennen elkaar sinds we zestien waren en hebben altijd samen verhalen willen schrijven.

Toen u met *De pioniers* begon, was het 18e-eeuwse Noord-Amerika nog vrijwel onontgonnen terrein. Inmiddels zijn er meer series gekomen, die zich in dezelfde tijd en hetzelfde gebied afspelen.

Ach, er is in het Frans een uitdrukking die zegt: 'De zon schijnt voor ons allemaal.' Als een reeks goed loopt, is het onvermijdelijk dat ook anderen zich op hetzelfde onderwerp storten. Maar het klopt dat er nog weinig over het onderwerp bekend was toen ik met *De pioniers* begon. Documentatie was schaars en de fotografie werd pas een eeuw later uitgevonden. Daar komt bij dat die periode voor Frankrijk een nederlaag betekende, omdat ze de kolonie Neuve France kwijtraakte. Er is in het Frans weinig over geschreven, maar in het Engels des te meer. Voor de Britten eindigde die strijd in een overwinning. En dat is natuurlijk altijd interessanter.

Adrianna Puckett, het favoriete personage van Charles.

HAHAHAHA!
EN WAT DAN NOG?
WAT KAN MIJ DE BOM SCHELEN MIJ ZAL ONS ALLEMAAL AAN DEZELFDE KANT VAN DE HEL LATEN BELANDEN.. EN DAT WIL IK AL ZO LANG
IK HEB GEPROBEERD HET AAN HEM UIT TE LEGGEN, MAAR HIJ WILDE HET NIET BEGRIJPEN

BIBLIOGRAFIE

1980
Het Bal du Rat Mort
(*scenario* ***Jan Bucquoy***)
Uitgeverij Michel Deligne

1986-1991
De Pioniers van de Nieuwe Wereld, *eerste reeks*
Uitgeverij Glénat Benelux
1. De schandpaal (*1986*)
2. De grote uittocht (*1986*)
3. Het 'Hoogveld' (*1987*)
4. Het 'Saint-Louis-kruis' (*1988*)
5. Bloed in de modder (*1990*)
6. De dood van de wolf (*1991*)

(*Delen 5 en 6 geschreven in samenwerking met* ***Maryse Nouwens-Charles***)

1988
Sagamore (*scenario* ***Maryse Nouwens-Charles***)
Uitgeverij Glénat

Vanaf 1991
Fox (*scenario* ***Jean Dufaux***)
Uitgeverij Glénat Benelux
1. Het verdoemde boek (*1991*)
2. De spiegel van de waarheid (*1992*)
3. Raïs el Djemat (*1993*)
4. De rode god (*1995*)
5. De club van de mummies (*1996*)
6. Ravendagen (*1997*)
7. Los Alamos, Trinity (*1998*)

Vanaf 1995
De pioniers van de nieuwe wereld, *tweede reeks* (*scenario i.s.m.* ***Maryse Nouwens-Charles***, *tekeningen* ***Ersel***)
Uitgeverij Glénat Benelux
7. Schreeuw-in-de-Wind (*1995*)
8. Kleine Man (*1997*)
9. De brandende rivier (*1997*)
10. Als de adem van een bizon in de winter (1997)
11. De valstrik van La Rochelle (*1998*)

Donald Duck als STRIPHELD

MARCO ROTA

door
PIETER VAN CLEEF

Een serie over de bekendste *Donald Duck*-auteurs op de drempel van de 21e eeuw kan tamelijk eentonig worden: alle auteurs die artistiek en commercieel succes oogsten, hebben zich laten inspireren door Carl Barks. **Zo ook** Marco Rota **(Milaan, 1942) die net als zijn beste collega-Ducktekenaars een lange staat van dienst in de stripwereld heeft.**

Er zit daar voor miljarden op de rotsen!
Ha! Uw geld VLIEGT weg!
Heel leuk!
Als de schoener de haven nadert, kraakt de steiger onder de beukende geldgolven
Ik wist niet dat geld zo tekeer kon gaan!

The Money Sea, één van Rota's vroegere verhalen, toont Rota's talent voor fraai geïnkte achtergronden. Wie de geest van Barks in zijn werk wil laten voortleven, kan het best veel oefenen op zee- en stadsgezichten.

Begonnen in 1958 als tekenaar voor avonturenstrips, werd hij in 1962 op 20-jarige leeftijd in dienst genomen bij de Italiaanse Donald Duck *Topolino*. In de jaren zestig tekende hij naast het Disney-werk ook diverse *Batman*- en *Superman*-comics (in de reeks *Albi del falco*) en zelfs enkele softcore erotische strips, die in die tijd als tamelijk obsceen konden worden beschouwd (*Robin A Hood, Justine* en andere). Zelfs al tekende hij stug door, dat weerhield Rota er niet van om in 1974 hoofdredacteur te worden voor de Disney-uitgaven, en dat bleef hij tot 1988, toen Walt Disney Italië de toenmalige uitgeverij Mondadori overnam. Een ongebruikelijke loopbaan voor een striptekenaar en daardoor ook tekenend voor zijn veelzijdigheid.

Duck-decors

Rota's succes bij Duck-liefhebbers is terug te voeren op zijn voorliefde voor het werk van Barks. Dat zal geen verrassing zijn, want elke *Donald Duck*-auteur die zijn liefde voor het werk van Barks in zijn werk laat doorschemeren, is verzekerd van bewondering en waardering van de fans. Waarom Rota vaak in één adem genoemd wordt met **Don Rosa** en **William Van Horn** is dan ook voornamelijk vanwege dat laatste feit. Waar Rosa of Van Horn in hun verhalen een persoonlijke invulling geven aan de eendenfamilie, blijven de scenario's van Rota - hoewel trouw aan het origineel - enigszins oppervlakkig. Rota veroorlooft zich geen absurditeiten of diepgravende analyses. Zijn tekenwerk is het meest

Nadat de bekendste Donald Duck-*tekenaar* **Carl Barks** *in de jaren zestig - na ruim 6000 pagina's Duck-avonturen - van een welverdiend pensioen ging genieten, zijn er wereldwijd tientallen tekenaars die* Donald Duck*-verhalen produceren in de stijl van 'de oude meester'. In de reeks 'Donald Duck als Stripheld' brengt* Stripschrift *de belangrijkste - veelal anonieme - auteurs voor het voetlicht, die in de jaren negentig de wereldberoemde eend gestalte geven.*
De eerste aflevering van deze reeks, over ***Don Rosa****, werd gepubliceerd in* Stripschrift 313. *De tweede aflevering over* ***William van Horn****, verscheen in* Stripschrift 316.

opvallend: de stadsgezichten zijn formidabel (zeker in zijn vroegere werk) en als decortekenaar is Rota dan ook ongeëvenaard.

Spielerei

Rota's verhalen worden pas echt vermakelijk als hij Donald plaatst in een rol die niet past bij het traditionele Duck-universum. De *Andold Wild Duck*-verhalen, waarin hij optreedt als viking, zijn nog het meest geliefd (in de Nederlandse edities merkwaardig genoeg vertaald als *MacDuck* - alsof het hier een Schotse kasteelheer betrof). Hierin speelt Donald de commandant van een kasteel aan de kust en krijgt hij het aan de stok met schone vikingvrouwen en moordlustige volken. Terwijl Don Rosa de figuur Donald ook regelmatig opvoert in een historische setting - hoofdzakelijk op basis van feiten en research - zijn bij Rota deze 'uitstapjes' naar de middeleeuwen of het Wilde Westen gewoon *spielerei* zonder achterliggende gedachte. In 1984 tekende Rota de levensgeschiedenis van Donald Duck (in Nederland verschenen als *Donald Duck 50 jaar in beeld. Van ei tot eend*). Rota's vrijzinnige interpretatie van de geboorte van Donald Duck is een doorn in het oog van lezers die speuren naar historische juistheid. In dit verhaal valt Donald als eendje uit zijn nest (dat merkwaardig genoeg in een soort boom lijkt te zijn afgebeeld). Hij valt stuk op de grond en wordt opgepikt door Dagobert en Dora (Oma) Duck, die toevallig passeren en zich opwerpen als pleegouders. De Duckfans storen zich echter niet aan Rota's vrijzinnige verhalen: Rota zit voor hen in 'de juiste hoek', en niet alleen die van Donald Duck.

Ik kan wel zien dat jullie zin hebben in dit experiment! Jullie zien er erg enthousiast uit...
...en ik weet zeker dat enthousiasme nodig is om deze zware test te doorstaan! Zullen we dan maar beginnen?
Mijn verblijf in Porto Corrupta heeft een nieuwe eend van me gemaakt! Ik bruis van de energie! Ik heb het gevoel dat ik de hele wereld aankan!
Dat komt vast door het klimaat, de stad, de bevolking...
Nee, het komt door JOU! Je bent zo knap en aardig!
En dan die lichtjes in je ogen en je glimlach...
Oh, Donaldo! Ik word verlegen van al die complimentjes!
Waar ben ik? Wat is er gebeurd?
Waar kom je vandaan, vreemdeling?
Wat ben je KNAP! Ik HOU van knappe mannen!
?!
Ik ben hier met vakantie!
Leuk! Als je nog tijd hebt, mag je een keertje bij me thuis langskomen!
Ik heet Gilda! Hier is m'n adres! Als het morgen uitkomt, ben je welkom...
Of het uitkomt? Elke dag wat mij betreft!

Dat Marco Rota zich in de zestiger jaren heeft bezondigd aan het tekenen van erotische strips, valt na lezing van een paar van zijn Duckverhalen al gauw op. Vrijwel in elk verhaal is er wel een exotische blondine of aanlokkelijke brunette die Donalds pad kruist. Katrien is vaak de grote afwezige in deze verhalen: blijkbaar ligt Rota's liefde niet bij lelieblanke, roze bestrikte eendendames.

Donald vs. Mickey

Het lijkt erop alsof de auteurs van *Donald Duck* en *Mickey Mouse* wereldwijd in twee kampen zijn verdeeld. De Ducktekenaars voeren als argument vooral aan dat Mickey Mouse zo'n plat karakter heeft, dat er met geen goed fatsoen spannende scenario's mee te maken zijn. In Italië speelt Mickey Mouse vooral de hoofdrol in (te) lange fantasy-verhalen, waarin Mickey diverse rollen aanneemt - van detective tot superheld. De Nederlandse producties (grotendeels op scenario van **Frank Jonker** en getekend door anonieme Spaanse tekenaars) portretteren Mickey als brave huisvader, weldoener voor goede doelen of saaie speurneus. Don Rosa steekt zijn haat voor Mickey Mouse zelfs niet onder stoelen of banken en laat geen gelegenheid onbenut om de muis in zijn Duckverhalen subtiel onder een olifantenpoot te laten verdwijnen. Voor velen is Mickey niets meer dan een logo, de grafische belichaming van een commerciële multinational die slechts geïnteresseerd is in omzet en winst.

Huh? Met dat bord op z'n kop... lijkt hij net...
!?
NU weet ik waar ik je heb ontmoet! Bij KASTEEL MALCOT!
Kalm, zeg! Eh... dat moet m'n broer geweest zijn...

Rota's favoriete rol voor Donald: Andold Wild Duck. Een historische rol voor Donald als commandant van een echt kasteel...

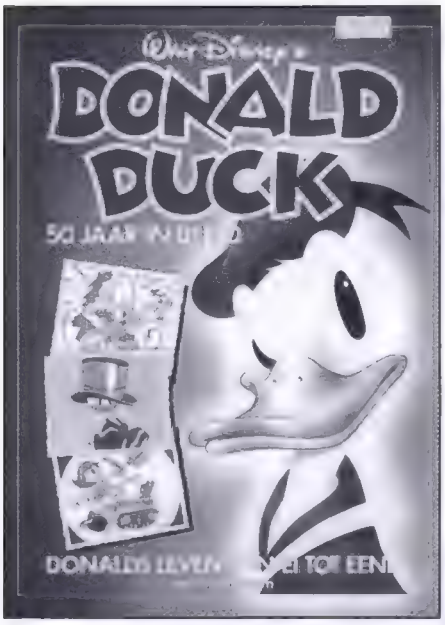

Rota wordt niet gehinderd door dergelijke argumenten. De laatste jaren heeft hij zich naast zijn Duckwerk toegelegd op *Mickey Mouse*-verhalen, waarbij hij teruggrijpt naar de klassieke *Mickey*-strips van **Floyd Gottfredson** uit de jaren dertig. Een verrassende en tevens geslaagde onderneming. Het Disney-concern probeert om de zoveel jaar Mickey er 'modern' uit te laten zien, wat resulteert in min of meer dwingende *modelsheets* waarop aanwijzingen staan hoe Mickey dit decennium kan overleven (hetzij met skates, met Hawaiishirts, met zonnebrillen enzovoort). Rota heeft echter het lef om Mickey te tekenen in een universum waar hij thuishoort. Hij draagt - net als vroeger - nog steeds een rode broek en draagt geen overhemd. Boris Boef is nog steeds een slechterik. Minnie Mouse bakt appeltaarten en zit thuis in spanning te wachten. Goofy is geen speurneus, baantjeszoeker of sportheld, maar gewoon een ongelooflijke sufferd. En zo hoort het...

"DE JAREN VERSTREKEN EN IK WERD VANZELF VOLWASSEN... OP EEN DAG BESLOOT IK DAT 'T TIJD WERD DAT IK IETS VAN DE WERELD ZAG..."
VROOAAAR
"IN DUCKSTAD HAD IK AL VEEL OVER NEW YORK GEHOORD... IN DIE STAD BESLOOT IK DAN OOK MIJN GELUK TE GAAN ZOEKEN... TOEN IK VOOR HET EERST DE WOLKENKRABBERS OM ME HEEN ZAG VIEL MIJN SNAVEL OPEN VAN VERBAZING..."
TJONGE, WAT EEN HOGE HUIZEN.' STEL JE VOOR DAT ZULKE GEBOUWEN IN DUCKSTAD ZOUDEN STAAN...
WIE HIER Z'N OGEN IN Z'N ZAK HEEFT, MIST VEEL.'
BONK
AUW!

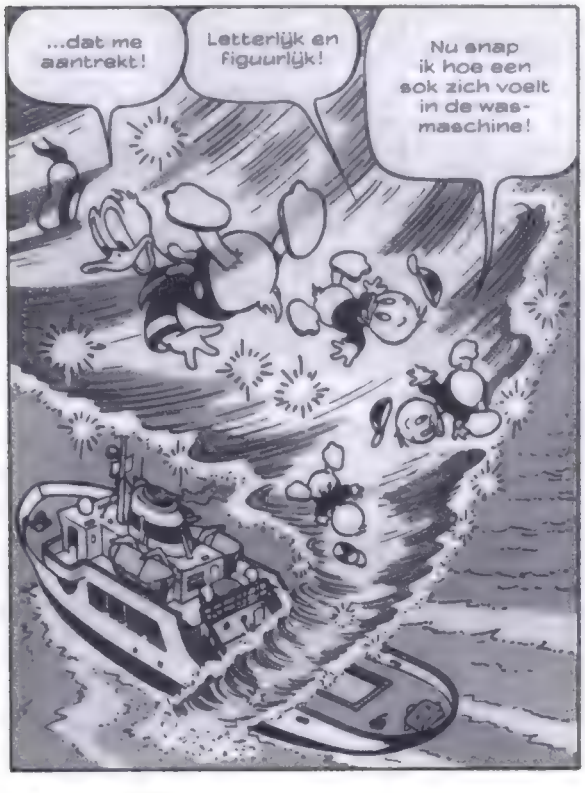

***Boven*, Het album *Donald Duck 50 jaar in beeld. Van ei tot eend* met het levensverhaal van Donald Duck. Donald maakt als jong volwassene een klein uitstapje naar New York.**

***Links*, Rota speelt graag met tijdsprongen - niet om de geschiedenis van de eenden uit de doeken te doen, maar om de Ducks een ander decor te geven dan het Duckstad van de 20e eeuw. In *Tornado van de tijd* (H94046) belanden Donald en de neefjes in de Bermuda-Driehoek en worden ze in een tornado naar piraten en vikingen getransporteerd.**

***Rechts*, Mickey in vorm voor een goed avontuur: veel meer dan een rode broek, twee gele knopen en 'n pittig karakter zijn niet nodig...**

Rota-publicaties in Nederland

Het werk van Marco Rota verschijnt in Nederland hoofdzakelijk in Donald Duck Extra. *Lange verhalen worden tevens gepubliceerd in vakantieboeken (waaronder het meest recente winterboek), specials en de (stopgezette) albumreeks* Oom Dagobert *(waaronder* The Money Sea *in* Oom Dagobert 50*). Een gedetailleerd overzicht van verhalen en bijbehorende (Neder-landse) publicaties is te vinden op het internet:* http://stp.ling.uu.se/~starback/dcml/creators/marco-rota.html.

Bits & Pieces

Held

U leest Stripschrift. U bewaart hier en daar een stripboekje. En als u heel dapper bent roept u in een dronken bui dat u stripverzamelaar bent. Nou, wees gerust er zijn er nog velen met u. Prettige Nederlanders die graag een goed bedrukt stukje papier bewaren. En met de familie fijn genieten van al dat mooie stripwerk dat in de kast staat te pronken.

Er zijn echter ook mensen die menen dat op u een andere definitie van toepassing is. Dat stripverzamelen iets is voor heel gekke lui. Voor dwazen eigenlijk. En het leuke is dat degene die dat schrijft zijn boterham verdiende in een heuse stripwinkel in het dorp Amsterdam. Leegde tegen woekerprijzen dus als het ware de zak en portemonnee van de stripverzamelaar. Kortom: hij vreet van uw centen! En ik zal u laten lezen wat hij van u vindt. Daar gaan we.

'Mannen, overjarige jongens zijn het eigenlijk, met een nogal bleke gelaatskleur, een weinig daadkrachtige kaaklijn en uiteraard de onvermijdelijke bril met semi-onzichtbaar druilmontuur.'

Zo, die zit. Heeft u zichzelf al herkend? Nee? Dan gaan we verder.

'En mochten ze er het talent of stomweg de leeftijd voor hebben, dan worden ze maar al te graag geplaagd door een overmatige vorm van gezichtsbehaaring. Het zijn de verliezers van onze prestatiemaatschappij.'

Het lijkt een beetje de taal van de ultrarechtse Janmaat, maar dan toegepast op stripverzamelaars. Wel geld aan je verdienen, maar als puntje bij paaltje komt, steken ze een virtueel mes in je rug. Een echte held dus.

Maar u bent nog niet van onze AD-stripcriticus af. Hij gaat nog een stukje verder.

'In een vlaag van zelf-inzicht hebben ze de hoop ooit een lief te veroveren definitief laten varen, al rest ergens achterin hun hersenpan nog altijd een glimpje verstandsverbijstering dat blijft uitzien naar een moment dat een of andere damesgestalte hen per ongeluk eventjes met een aantrekkelijk personage verwart.'

Het kan aan mij liggen, maar ik krijg de indruk dat hier iemand het AD mag volkalken met discriminerende taal. Nu nog verpakt aan het adres van een willekeurige groep stripverzamelaars, straks gericht tegen een nog nader aan te duiden groep 'dombo's'. Die vervolgens door dit soort lieden in het dagelijks leven ook wordt gedwarsboomd. Of nog erger. Lees maar.

'Nederland zou Nederland niet zijn als er niet een hulp-programma voor deze lieden zou worden opgericht. Een soort therapie die hen, zonder ze op te zadelen met valse hoop op een glansrijke sociaal relevante carrière, toch de indruk geeft dat hun leven enige zin heeft.'

Hier stop ik met citeren. Hier zegt een of andere onbenul letterlijk dat de minkukelsoort stripverzamelaar niet moet denken dat zijn leven zin heeft. Hier is een jaren-dertig-Duitser aan het woord. In het AD anno nu. Een moderne strip-Milosevic. Roof hun geld in de stripwinkel. En roei uit wat je niet zint. Dit moet een heel eng mannetje zijn.

'Wie is het dan?' hoor ik u al roepen.

Nou deze held is Martijn Snoodijk. Een echte jongen van stavast. De stripcriticus van het AD. Hoewel hij daar nu al voorbij gestreefd is door Pamela Hemelrijk. Die interviewt tenminste een echte held, Dick Matena. En waarom doet zij dat? Omdat de heer Snoodijk 'dit interview liever overliet aan een ander' aangezien Dick Matena nogal opvliegend is.

Wat een schijtebroek. Dick is de meest fijnbesnaarde tekenaar op aarde. Je moet hem alleen niet aan de kop zeuren. Of rechtse Snoodijk-praat uitkramen. Dan krijg je een hijs voor je kanis van Dick. Die Snoodijk is dus wel een slimme schijtebroek dat hij niet kwam opdagen bij Dick. Ik had die knal wel eens willen zien. Want dan had Martijn Vanderzenderparcke zich niet meer op de redactie van Sjosji of Striparazzi kunnen vertonen.

Ja, niet gedacht hè? Snoodijk is ook Vanderzenderparcke. Ja, je broer is chef-redacteur en dan krijg je daar een kruiperig baantje van. En dan vreet je weer mee van de centen van die stripverzamelaar. Wiens leven geen zin heeft. Maar zelfs je broer wil niks van je weten en eist naamsverandering. Dit is toch echt diep zielig. Een echte 'verliezer in de prestatiemaatschappij', deze Snoodijk. Z'n broer is nu weer hoofdredacteur van 'Hello You'. Nog even en onze Martijn duikt daar ook weer op in het colofon. Kan hij ook daar weer gif storten over minderheidsgroepen.

En dat doet hij zo.

'Inmiddels zijn ze al met tienduizenden en enkele malen per jaar drommen ze samen in grote hallen om hun ervaringen uit te wisselen'. Of deze. 'Vervolgens worden ze wekenlang zorgvuldig getraind in het (...) opheme len van obscure krantenstrips van vlak na de oorlog.'

Welke oorlog, Martijn? Er zijn sinds de oorlog die jij kennelijk tot jouw spijt hebt gemist, al vele oorlogen geweest. Maar de giftaal en zinswendingen kunnen maar op één oorlog duiden: de Tweede Wereldoorlog.

Ik beklaag het AD dat in haar kolommen iemand op deze wijze anderen mag typeren en schofferen.

Ben Bits

stripboekverkopers aan de Hamburgerbrug
stripwinkel
BLUNDER
Oudegracht 203 • 3511 NH Utrecht
Tel. & Fax: 030 / 2 311 461

WONDERLAND
STRIPS EN SCIENCE FICTION
GESPECIALISEERD IN COMICS
SOEMBAWASTRAAT 54A 1095 XC AMSTERDAM
020-694 35 62

AGENDA

t/m 30 juni

Expositie Ersel, naar aanleiding van zijn nieuwe Claymore-reeks, Stripwinkel Alex, Gitschotellei 88, Berchem, België, info: (+32)(0)3-2368402.

t/m 29 augustus

Expositie 'Heer Bommel en de natuur', Kasteeel Groeneveld, Groeneveld 2, Baarn, info: (+31)(0)35-5420446.

t/m 19 september

Expositie 'Manga! Goldorak and Co', Belgisch Centrum van het Beeldverhaal, Zandstraat 20, Brussel, België, info: (+32)(0)2-2191980.

25 juli

Stripboekenbeurs, Maastricht, info: (+31)(0)43-3640563/4583003.

1 augustus

Boekenbeurs, Deventer.

19 augustus

Stripspektakel, Kampen, info: (+31)(0)38-4600874.

vanaf 7 september

Expositie 'Als het hart kiest ... 10 jaar ...', met privékeuzes van medewerkers van het museum dat op 6 oktober het tienjarig bestaan viert, Belgisch Centrum van het Beeldverhaal, Zandstraat 20, Brussel, België info: (+32)(0)2-2191980.

21 september t/m 21 november

Expositie 'Bonk', over een fictieve familie Finse industriëlen, verzonnen door de kunstenaar Alvar Gullichsen, Belgisch Centrum van het Beeldverhaal, Zandstraat 20, Brussel, België, info: (+32)(0)2-2191980.

9 en 10 oktober

De Stripdagen, De Brabanthallen, 's-Hertogenbosch.

9 en 10 oktober

17e Fête de la Bande Desinée du Pays de Montbéliard, Audincourt, Frankrijk, info: (+33) 3-81304208.

vanaf 23 november

Expositie 'Restrospectieve Roba', Belgisch Centrum van het Beeldverhaal, Zandstraat 20, Brussel, België, info: (+32)(0)2-2191980.

DE MEEST ACTUELE AGENDA OP STRIPGEBIED KUNT U BINNENKORT WEER RAADPLEGEN VIA HET WORLD WIDE WEB VAN HET INTERNET OP ONZE NIEUWE STRIPSCHRIFTPAGINA'S

G L E E V E R S

M'N DAGBOEKALBUM VERDIENDE BEHALVE 4 STERREN OOK NOG EENS 1 PENNING!
JA HOOR LATEN WE HET NOG EENS OVER DIE STERREN HEBBEN!
LEEVER DAGBOEK

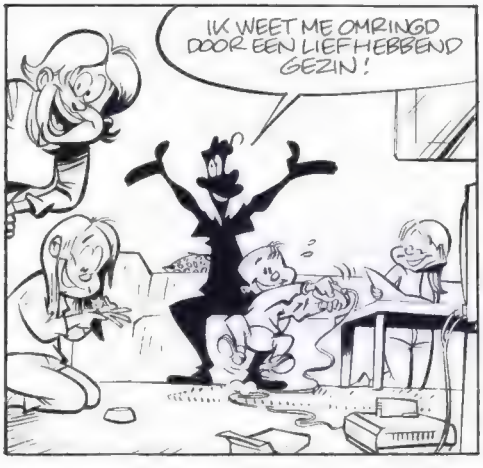

DE HECHTING

IK VOLGDE EEN THERAPIE WAARDOOR IK POSITIEVER GING DENKEN EN ALLE WROK T.O.V. M'N OUDERS OVERBOORD GOOIDE!
GEEN KWAAD WOORD OVER M'N OUDERS, HOOR JE!
MAAR IK CITEERDE ALLEEN MAAR JE DAGBOEK!

GELUKKIG HEB JE DAN NOG ALTIJD EEN ZOONTJE DAT OVER EEN SNOER STRUIKELT..
!
WAARSCHUWING: VANAF NU IS DEZE STRIP EEN FELREALISTISCHE WEERGAVE VAN HET GEBEURDE

WAAR IK VROEGER WILMA DIT SOORT KLUSJES LIET OPKNAPPEN GREEP IK NU DE KANS OM M'N ZOON TE ONDERSTEUNEN IN MOEILIJKE TIJDEN..

IK WIST WEL BETER. IK HAD VAN ZULKE SPUITJES OOIT VIER IN M'N BALLEN GEHAD!

DAAN HIELD ZICH KRANIG EN GAF GEEN KIK. DAARNA BEGON DE DOKTER MET HECHTEN ...
GAAT HET, MENEER LEEVER? VEEL OUDERS KUNNEN DIT NIET AANZIEN!
HA, U PRAAT TEGEN IEMAND DIE 'N KEIZERSNEE VAN DICHTBIJ HEEFT GEVOLGD!
1

D A G B O E K

* 4 STERREN
MENEER LEEVER, GAAT HET?
U BENT FLAUWGEVALLEN! GAAT U MAAR EVEN IN DE WACHTKAMER ZITTEN!
K'IK PAPA, DAAN HEEFT EEN MOOIE PLEISTER!
DAAN, HOU PAPAS HAND MAAR VAST EN ALS PAPA WEER VALT DAN MOET JE M'J EVEN ROEPEN!
JA DOKTER
EEN KWARTIER LATER GINGEN WE WEER NAAR HUIS...
PAPA IS FLAUWGEVALLEN, HE!?
PAPA FLAUW-GEVALLEN!
FLUISTER BZZBZZ
EEN KLEINIGHEIDJE HAD IK TOCH GEZEGD!
PAPA IS NIET FLAUW-GEVALLEN HOOR! NEE ECHT NIET!
SSSST
LEEVER '99
MET DAAN GAAT HET WEER GOED!

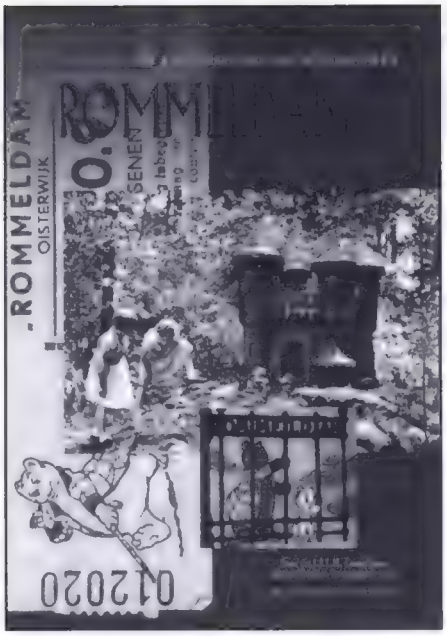

Een lang vervlogen strip-pretpark
ROMMELDAM

door
RIK SANDERS

In 1997 strandden de ambitieuze plannen van Han Peekel om een pretpark rond strips en cartoons op te zetten. Cartoondam zou echter niet de eerste stripattractie in Nederland zijn geweest: in 1955 al opende Rommeldam zijn poorten. Het miniatuurstadje, opgebouwd rond de figuren uit de *Bommel*-strip van Marten Toonder, was helaas een kort leven beschoren.

Geniet óók van Marten Toonder
ROMMELDAM
in werkelijkheid
Een attractie van ongekende charme. Een groot ideaal van Marten Toonder de tekenaar van Tom Poes, Ollie B. Bommel en zoveel andere wereldbekende figuren is werkelijkheid geworden! Van zijn scheppingen, plaatsen en gebouwen kunt U dan thans in werkelijkheid genieten! Aan de rand van de beroemde vennen
IN DE BOSSEN VAN OISTERWIJK
verrees de fantastische Sprookjesstad „ROMMELDAM"
Dagelijks geopend van 9 tot 22 uur.
's Zondags van 10 tot 22 uur
's Avonds feeërieke verlichting. Entréeprijs 80 ct *
Kinderen tot 12 jaar 65 ct *
Naar Rommeldam en Oisterwijk: het mooiste uitstapje in vacantie en week-end!
* Van de entreeprijs wordt 5 ct afgedragen aan het Prins Bernhard fonds

***Linksboven*, Cover van het boek**

***Hierboven*, Godfried Bomans in de Oude Schicht.**

***Links*, Advertentie. Wie wil er nou niet naar 'een attractie van ongekende charme'?**

Het boek *Rommeldam. De geschiedenis van een miniatuurstadje* haalt deze kortstondige geschiedenis uit de vergetelheid. Historicus **Jan Cornelissen** verrichte voor deze studie het grootste deel van het onderzoek. Hieruit blijkt dat het idee voor het pretpark uit de koker kwam van drie bewonderaars van de *Bommel*-strip, die waarschijnlijk geïnspireerd werden door het succes van de in 1952 geopende Efteling. Ze kwamen alledrie uit het Brabantse Oisterwijk: **Broos Dröge**, directeur van een kunstwolfabriek, **Theo Sluiter**, eigenaar van het hotel-restaurant Gemullehoeken en architect **Johan Visser**.

Dröge kende Toonder al uit de Tweede Wereldoorlog. Zijn fabriek fabriceerde in die tijd ook speelgoed, waaronder een aantal gipsen beeldjes van Bommel-figuren. Toonder was wel te porren voor het plan en tegen Oisterwijk als locatie maakte hij geen bezwaar. Gevieren waren zij op 13 juni 1955 de oprichters van de Sprookjesstad Oisterwijk N.V. tot exploitatie van Marten Toonder's 'Rommeldam', oftewel de N.V. Rommeldam.

Bomans

Het miniatuurstadje verrees in de voormalige

theetuin van Gemullehoeken tegenover het hotel. Sluiter had een contract voor vijf jaar gesloten met de N.V. Rommeldam. De tentoonstellingsbouwer **L.H. Gielissen** werd aangetrokken om de ongeveer 400 gebouwtjes te maken aan de hand van de ontwerpen van Toonder Studio's-medewerker **Cees van de Weert**. Beeldhouwer **Jan Ernst On-kenhout** kleide in totaal ruim vijfhonderd beeldjes.

Op 29 juni 1955 vond de feestelijke opening plaats. Achteraf beschouwd was dat eigenlijk ook het enige echte hoogtepunt in Rommeldams korte bestaan. Eregast was **Godfried Bomans** die in de Oude Schicht arriveerde. Hij had een ministerssteek op, omdat het om de installatie van een zogenaamde nieuwe gemeente ging. Uit de herinneringen van **Eiso Toonder** blijkt dat Bomans het na de openingstoespraak al snel in het park voor gezien hield en zijn toevlucht zocht in het nabijgelegen Gemullehoeken.

Achterbuurt

Rommeldam bestond uit diverse wijken, zoals de stationsbuurt, de havenwijk, het oude stadsgedeelte en de stadskern, de industriewijk en de kastelenbuurt. Het stadje kende tientallen huizenblokken en zo'n tachtig straten en pleinen. Verder waren er onder andere bruggen over de rivier de Rommel, een luchthaven met op-en-neergaande helikopter, een snelweg waar tussen twee viaducten miniatuur-auto's heen-en-weer reden, een dierentuin met levende dieren en een zee (een grote vijver). Zo'n driekwart van de vierhonderd gebouwen waren huisjes van ongeveer 85 centimeter hoog. Er stonden zo'n honderd bijzondere bouwwerken, waaronder het stadhuis (2.4 meter hoog), Slot Bommelstein (ruim 2 meter hoog) en de kerk (ook 2 meter hoog). De beeldjes hadden een lengte van 15 à 20 centimeter. Sommige figuren kwamen vaker voor: zo was burgemeester Dickerdack terug te vinden in het stadhuis (in Rommeldamse neo-gotiek) en in zijn ambtswoning.

Jan Cornelissen maakte voor het boek een vrijwel volledige inventarisatie van alle bezienswaardigheden. Daarbij komt hij tot allerlei opmerkelijke bevindingen. Zo bleek Rommeldam een politiestaat te zijn: letterlijk overal stonden politie-agenten. Het optreden van Commissaris Bulle Bas, Brigadier Snuf en hun collega-platte-petten zou wel te maken hebben gehad met het bestaan van een heuse achterbuurt en de activiteiten van Bul Super en Hiep Hieper. Volgens Cornelissen was Rommeldam geen complete stad: zo ontbraken onder meer een ziekenhuis, een apotheek, een kerkhof en een zwembad. De historicus wijst ook nog op de rooms-katholieke signatuur van de kabouterstad: het Oude Kerkje was uitgerust met een glas-in-loodraam waarop **Johannes de Doper** stond afgebeeld. Gezien de ligging in het Brabantse kan dat haast geen toeval zijn.

Er bestonden ook tal van ideeën die niet verwezenlijkt werden, zoals rokende fabriekspijpen, een carillon en een uitbreiding van het aantal beelden tot 3000 (inclusief andere Toonder-figuren als Panda, Joris Goedbloed, Kappie en Koning Hollewijn). Ook het aantal levende' Toonder-figuren bleef beperkt: uiteindelijk liepen er alleen tieners rond in pakken van Heer Bommel en Tom Poes.

Failliet

Het Oisterwijkse trio Dröge, Sluiter en Visser had hoge verwachtingen van Rommeldam en dacht zelfs veel bezoekers uit het buitenland te kunnen trekken. De N.V. Rommeldam bleek echter vanaf de start een zorgenkindje: het attractiepark raakte nooit uit de rode cijfers. De forse investeringen in de huisjes en de beeldjes konden nooit terugverdiend worden. In het eerste jaar kwamen er zo'n 120.000 mensen kijken (begroot: 200.000), daarna nam de bezoekersstroom snel af (1956: 70.000; 1958:

Boven,
Schets van de achterbuurt (met rechts het trapje van Bul Super).

Rechts ernaast,
De achterbuurt, kort na de oplevering. Deze wijk was de eerste die gereed kwam.

Rechts, Enkele van de vele beeldjes die Jan Ernst Onkenhout heeft gemaakt.

32.000). Daarbij waren de uitgaven aan de hoge kant. Iedere twee weken moesten bij voorbeeld de planten en bloemen ververst worden. Na ruim drie maanden al grepen de Toonder Studio's en de firma Gielissen in en namen de verantwoordelijkheid over van de drie. De N.V. had geen kasgeld meer: Toonder en Gielissen zegden de gemeente toe dat ze naast een eerdere investering van 80.000 gulden ook de aanloopkosten voor 1956 voor hun rekening zouden nemen.

Rommeldam zou na de eerste directeur Broos Dröge nog drie andere directeuren verslijten. Geen van hen kon het tij echter keren. De bijdragen van tientallen sponsors - variërend van grootheden als Heineken en Philips tot aan plaatselijke bloem- en boomkwekerijen - hielpen hier ook niets meer aan. Na twee jaar was het verlies tot een ton opgelopen en groeide het aantal schuldeisers. Het faillissement volgde twee jaar later op 1 mei 1959.

Gielissen, de Toonder Studio's en **Bergmans** ,de laatste directeur, gingen daarbij voor tienduizenden guldens het schip in. De gemeente Oisterwijk overwoog daarna een doorstart met een attractiepark rond Arendsoog, maar door geldgebrek zag ze er vanaf.

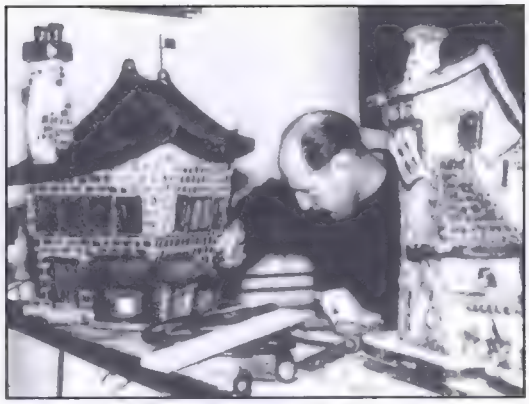

Kunstschilder Toon Merkelbach werkt aan Herberg De Gebullemoeke.

Kinderen in Rommeldam.

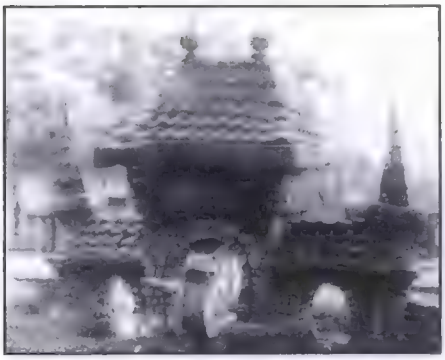

Stadspoort met Tom Poes (links) en Heer Bommel (rechts) op de voorgrond.

Volgens Martens zoon Eiso Toonder was het sprookjesstadje Rommeldam te klein. Bezoekers konden zich volgens hem niet genoeg inleven. 'Het bleef een verzameling modellen, een curiositeit. En de toeschouwers bleven buitenstaanders', schrijft hij in het voorwoord. Onderzoeker Cornelissen deelt deze mening overigens niet. Hoewel het park met twee hectare stukken kleiner uitviel dan De Efteling was er, in zijn ogen, genoeg te zien. Ook het verwijt dat Rommeldam zich niet vernieuwde en bezoekers daarom niet meer terugkeerden, acht hij onjuist. In elk seizoen kwamen er nieuwe attracties bij, zelfs in 1958 nog (een gasfabriek en een elektrische centrale). Cornelissen wijt de teloorgang eerder aan de financiële problemen.

Rommeldam. De geschiedenis van een miniatuurstadje is een fraaie uitgave geworden. Behalve een historisch overzicht staan er onder meer bijdragen in over Bomans, krantenpublicaties en curiosa, een interview met beeldhouwer Onkenhout en veel uniek beeldmateriaal. Een kanttekening betreft de hoeveelheid aan herinneringen van medewerkers en bezoekers en de vele details over Rommeldam die in het boek worden opgedist. Ze zijn leuk voor de fanatieke Toonder-liefhebber, maar hebben zonder een kritische bronnenbenadering weinig te maken met adequate geschiedschrijving.

Rommeldam. De geschiedenis van een miniatuurstadje

Diverse auteurs (samenstelling: Cor Nijmeijer)
Marten Toonder Verzamelaarsclub 1998
ISBN 90-804261-1-3
Prijs *f*44,90 / Bfr.898
(120 pagina's, kleur, h.k.)

Er zijn nog enkele exemplaren beschikbaar. Meer info: Postbus 84, 6130 AB Sittard, fax (+31)(0)13-4552762, e-mail: mtvcnl@xs4all.nl. De verzamelaarsclub werkt aan een vervolg op dit boek met nieuwe reacties en nog meer curiosa.

Wrevel en de goede geest

Grote afwezige in het boek is Toonder zelf. Vele betrokkenen blikken terug, maar de geestelijk vader van Rommeldam komt nergens aan het woord. Opmerkelijk genoeg ontbreekt in zijn autobiografie eveneens een vorm van zelfreflectie op de gebeurtenissen rond het pretpark. Navraag bij de oude meester leert dat hij deze passage in zijn leven bewust weggelaten heeft, omdat hij er geen wrevel aan over wilde houden. 'Het was geen onverdeeld genoegen. Rommeldam begon met veel lol, maar eindigde heel vervelend.'

Volgens Toonder had Rommeldam stukken leuker kunnen zijn, maar bleek het formaat veel te klein en was er sprake van wanbeheer en geldgebrek. Samen met Gielissen heeft hij nog gepoogd er wat aan te doen, maar 'als het er eenmaal staat, heb je het nauwelijks meer in eigen hand.' Het hele park had volgens hem beter ingericht moeten worden. 'Zo was er een haven gemaakt die uit niet meer dan een plasje water bestond. Zoiets voldoet niet aan het beeld van een haven.' Ook het uitvoeren van het onderhoud gebeurde slecht. 'De eerste jaren kwamen er behoorlijk wat bezoekers. Dat ging gepaard met slijtage. Als je dan het herstel laat versloffen, dan gaat het snel achteruit met je park.' Hij kan zich nog herinneren dat het gras op een gegeven moment boven de huisjes uit begon te groeien.

In de beginjaren bezocht Toonder de miniatuurstad vaak, daarna amper meer. Hij heeft overigens ook mooie herinneringen aan het park overgehouden. 'De geest was goed. Ik heb geweldig veel waardering gehad voor de architectonische tekeningen van Van de Weert en het werk van de firma Gielissen.' Hij moet nu nog grimlachen wanneer hij denkt aan de door Bomans verrichte opening.

Naderhand zijn er nog wel eens ballonnetjes opgelaten over een nieuw Rommeldam, maar ze zijn nooit ver gekomen. Toonder gelooft er ook niet meer in, al zal hij het wel weer leuk vinden. 'Maar zoiets moet groots worden aangepakt en dat kost in deze tijden handenvol geld.'

ADVERTENTIE

Stripboekenbeurs
"Magic Strip"
25 juli te maastricht
Diverse grote artiesten
Adres: griend 6-7
info: 043-3640563

Sticker uit 1955.

Jijé heeft me het concept 'kunst' geschonken.

BELGIË

Als kind ben je in deze ketel gevallen. (René Goscinny–*Asterix de Galliër*, plaat 4b). oftewel: Het begin van een Belgische biografie.

door

CHARLES DIERICK

Mijn vader was amper negen jaar jaar oud toen hij Tintin au pays des Soviets *ontdekte in* Le Petit Vingtième Siècle, *de kinderbijlage van de Brussels krant* Le Vingtième Siècle. *Het eerste* Kuifje*-verhaal was toen, in België, het eerste moderne stripverhaal, waar beeld en tekst samenvloeiden. Een echte openbaring dus, want jaren later, toen hij het (voor de zóveelste maal) aan zijn kinderen vertelde, klonk het elke keer als een revolutie. Hij was nog altijd verbaasd, fier en blij omdat hij dit hoogst belangrijk evenement persoonlijk beleefd had.*

Mijn moeder was tien toen Charlie, haar buurjongetje van twee huizen verder, haar elke week Le journal de Spirou *uitleende. Toen waren de zomers ogenschijnlijk zomers want ze las* Spirou *op de stoep van haar ouders' huis. Ze klaagt nu nog over het onhandig formaat van de eerste nummers van die venerabele stripkrant. Haar favoriete reeksen waren Amerikaans. Ik verdenk er haar van dat ze nog altijd in 't geniep hoopt me ooit in smoking te zien, zoals haar held,* Mandrake. *Het had ook het lendendoekje in luipaardenvel van* Tarzan *kunnen zijn.*

Na hun huwelijk zijn mijn ouders strips blijven kopen, lezen èn bijhouden. Thuis is er dus voor de kinderen nooit een stripverbod geweest. Niet dat de stripweekbladen en de albums er zo maar 'lagen te liggen'! Néé hoor, strips waren véél te kostbaar om ze zó maar te laten rondslingeren. Wanneer één van de kinderen ziek was, mocht hij/zij een paar albums inkijken of zelfs een volledig jaargang losse nummers van Spirou *of* Tintin, *netjes ingepakt door vader. En maar hopen dat je ziek werd!*

In deze serie mondiale columns staat een keur aan stripdeskundigen stil bij het afgelopen centennium. Ze plaatsen een persoonlijke noot bij één eeuw strip in hun land.

Zo heb ik, dankzij de (waarschijnlijk) Aziatische griep, mezelf leren lezen vóór dat ik naar school ging. Geboeid door het verhaal dat de prentjes me lieten veronderstellen, was ik er zeker van dat de vreemde tekens in de ballonnetjes die uit de mond van de personages kwamen, méér informatie moesten bevatten over het gebeuren dat me zo pakte. En me nog méér plezier ging geven. Het was van uiterst belang dat ik die tekens kon ontcijferen. De eerste zin die ik in mijn eentje heb kunnen lezen is weldegelijk: 'Sapristi, il a mangé du savon!' uit Les cigares du pharaon. *Retrospectief gezien, een héél gemakkelijke zin, vol klinkers en met twee begrippen die een kind al vrij vroeg vast heeft ('manger' en 'savon'). Maar wat een geschenk voor het leven: leren lezen, of beter nog, de zin, de lust geven, om te lezen! Merci, Meneer* **Hergé**.

Was het nu de kinkhoest of de mazelen, zeker weet ik het niet meer, maar één of andere kinderziekte bracht me een nieuwe en even geweldige openbaring. Wanneer Golden Creek, *het eerste* Jerry Spring*-verhaal van* ***Jijé*** *in* Robbedoes *verscheen, waren er slechts enige platen van ingekleurd, de anderen pagina's waren in zwart/wit plus een steunkleur gedrukt. De tekening kwam, in feite, zo beter tot uiting. De manier van tekenen was voor mij, tot dan toe, totaal ongewoon en verbluffend mooi: realistisch en dynamisch. Toen heb ik beseft dat er verschillende manieren van tekenen bestond. Voordien was een tekenverhaal niet te onderscheiden van een ander. Het verhaal was het enige van belang en alle strips stonden op dezelfde voet. Met* Golden Creek *wist ik zeker dat er iemand achter de tekening stond, een apart menselijk wezen, met een personaliteit en een ambitie zoals geen ander, een kunstenaar onmogelijk te verwarren met om het even wie. Jijé heeft me het concept 'kunst' geschonken.*

De drang naar lectuur en de esthetische bewustwording dankzij de strips? Ze lagen bij m'n wieg!

Charles Dierick is directeur van het Belgisch Centrum van het Beeldverhaal in Brussel.

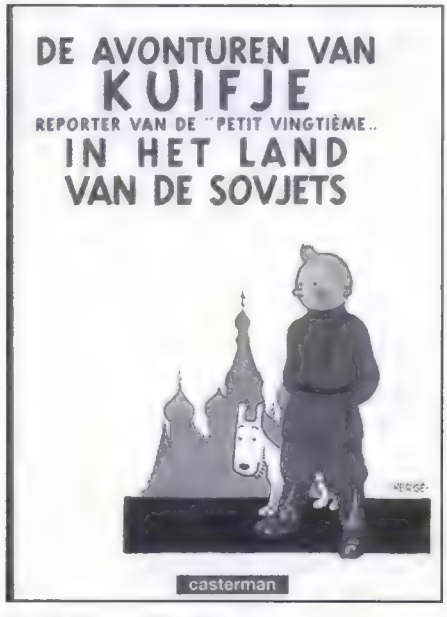

Merci, Meneer Hergé.

Meneer Johan 1: M'n innig geliefde conciërge
Meneer Johan 2: Slapeloze nachten
Meneer Johan 3: Vrouwen en kinderen eerst
Meneer Johan 4: Stil geluk

Dupuy & Berberian
Oog & Blik 1999
ISBN 90-73221-74-9 (deel 1)
ISBN 90-73221-75-7 (deel 2)
ISBN 90-73221-76-5 (deel 3)
ISBN 90-73221-78-1 (deel 4)
Prijs *f* 24,95 / Bfr.460
(52-56 pagina's, kleur, h.k.)

De meest opmerkelijke strip uit wijlen *SjoSji/Striparazzi* was zonder twijfel *Meneer Johan*, over een dertiger die een chaotisch schrijversbestaan leidt. Qua onderwerp natuurlijk volstrekt ongeschikt voor een puberblaadje, maar de wat oudere abonnees (*Pep*-generatie?) waren er zonder twijfel verguld mee. De kracht van *Meneer Johan* schuilt in de brug die geslagen wordt tussen puberteit en volwassenheid. Enerzijds is de goedmoedige sukkel Johan een onverbeterlijke kroegtijger annex rokkenjager, anderzijds laat hij het volwassenenbestaan gelaten op zich inwerken. Uw recensent (zelf bijna dertig) onderging een schok der herkenning bij het lezen van de eerste drie albums uit deze reeks, die door uitgeverij Oog & Blik in een vlaag van lenteschoonmaakwoede allemaal tegelijk op de markt zijn gebracht. De aanvaringen met de achterdochtige conciërge, de aantrekkingskracht van de andere sekse, het runnen van een eenmanshuishouden, slapeloosheid, de verlokkingen van het uitgaansleven en veeleisende vrienden... het komt allemaal op verfijnde manier aan bod. De Franse auteurs **Philippe Dupuy** en **Charles Berberian** tonen zich een rake observator van het leven dat bijna-dertigers leiden. In hun korte verhalen tonen ze het leven van alledag op zulk vernuftige wijze dat het gewone bijzonder wordt. Met milde spot vergroten de auteurs kleine onhebbelijkheden uit en laten ze meneer Johan avonturen beleven die groter zijn dan ze op het eerste gezicht lijken. De hoofdpersoon werkt behulpzaam mee door menige gebeurtenis in zijn dromen tot absurde proporties op te blazen. Ronduit magnifiek is zijn droom over een leger vrouwen dat het kasteel der mannelijke vrijgezellen (allemaal meneren Johan) bestormt. 'Baby's! Ze bekogelen ons met baby's! We zijn verloren!' Nooit werd de bindingsangst van jonge mannen origineler verbeeld.

De verhalen worden krachtig ondersteund door een speelse semi-karikaturale tekenstijl, die een moderne variant lijkt op de atoomstijl. Voorbeelden als **André Franquin**, **Yves Chaland** en **Maurice Tillieux** lijken nooit ver weg, al moet gezegd dat *Meneer Johan* nergens een gedateerde indruk maakt. Daarvoor hebben de makers te goed gekeken naar hedendaagse geestverwanten (zoals **Lewis Trondheim**) en gaan zij in hun beeldmontage uiterst filmisch te werk. Het resultaat is een reeks die duidelijk maakt hoe strips voor volwassenen óók gemaakt kunnen worden. Géén overdadige seks, géén pseudo-literair gebrabbel, géén ontoegankelijke abstracte stijl! Laten de heren stripmakers (een enkele dame buiten beschouwing gelaten) eerst maar eens een boeiend verhaal vertellen. Wat dat betreft laten Dupuy en Berberian de concurrentie ver achter zich. Al deze korte *Meneer Johan*-verhalen op een hoop vormen tezamen een meesterwerk, waarvan de Nederlandse striplezer veel te lang verstoken is gebleven. Oog & Blik haalde die schade in sneltreinvaart in door drie albums tegelijk uit te brengen. Spoedig daarna volgde deel vier, dat eerder dit jaar in Angoulême werd uitverkoren tot album van het jaar. Het lijkt wel een bombardement baby's.

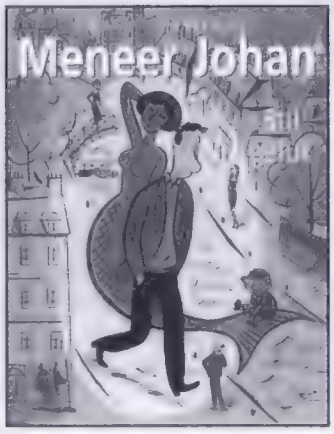

JM

Op zoek naar Venus 1

Dethorey & Autheman & Bergfelder
Dupuis 1999
ISBN 90-314-2132-4
Prijs *f* 26 / Bfr.480
(64 pagina's, kleur, h.k.)

Een onontkoombaar *déjà vu* teistert de lezer van het *Vrije Vlucht*-drieluik *Op zoek naar Venus*. Al bij vluchtig doorbladeren van het eerste deel is het zonneklaar dat we te maken hebben met een slechte kloon van **François Bourgeons** befaamde epos *Kinderen van de wind*. In het dossier voorafgaand aan *Op zoek naar Venus 1* noemen scenarist **Jean-Pierre Autheman** (bekend van *Condor*) en tekenaar **Jean-Paul Dethorey** het een uitdaging om in navolging van Bourgeon 'over de zee te vertellen'. Helaas hebben ze geen afstand kunnen nemen van het grote voorbeeld. De belangrijkste overeenkomst: een vrouw die zich voor een zeereis inscheept, verkleed als man. Jeanne Baret heeft niet alleen het uiterlijk van Isabelle uit *Kinderen van de wind*, maar draagt zelfs een identiek blauw aristocratenpak (inclusief ingesnoerde borsten). Jeanne is de assistente van de aantrekkelijke natuuronderzoeker Philibert Commerson, die in 1769 door de minister wordt aangewezen om mee te gaan op een wetenschappelijke wereldreis over de zee. Uit liefde voor Philibert (we gaan bijna janken) reist Jeanne met hem mee, ondanks dat de aanwezigheid van vrouwen op grote zeereizen verboden is. Het doel van de reis is overigens om vanaf het Ile de France de baan van de planeet

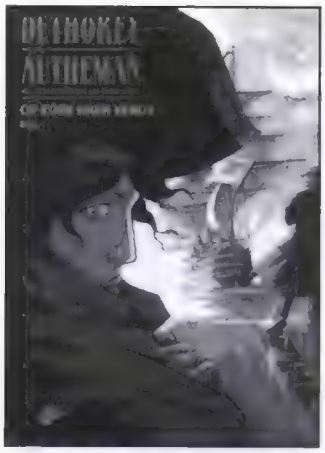

Venus te observeren (hoe symbolisch!) en aan de hand daarvan de exacte afstand tussen de aarde en de zon te berekenen. Dit saaie gegeven wordt geheel ondermijnd door het onbehouwen tekenwerk van Dethorey, die ieder talent lijkt te ontberen. Al eerder waagde hij zich in de reeks *Vrije Vlucht* tevergeefs aan historische strips, met als 'beste' voorbeeld het soloproject *De uitvoering*, een mislukte imitatie van de succesreeks *Samber*. Ook nu levert hij slecht jatwerk af.

JM

Baas 1: Wie is de baas?

O'Hare
Big Balloon 1999
ISBN 90-5425-802-0
Prijs ƒ 14,95 / Bfr.299
(120 pagina's, zwart/wit, s.k.)

Je kunt het een redactie kwalijk nemen als ze een stripblad vullen met overwegend 'goedkope' krantenstrips. Maar de term 'goedkoop' heeft dan vooral betrekking op de aankoopkosten van dergelijke strips en niet de kwaliteit ervan. *Citizen Dog* van **Mark O'Hare** is zo'n 'goedkope' krantenstrip die uitblinkt in frisse humor en origineel tekenwerk en daarom een breed publiek verdient. *Baas*, zoals de strip in de Nederlandse vertaling heet, is qua opzet eigenlijk verbazingwekkend simpel. Veel tekenaars van krantenstrips doen veel moeite om een uitgebreid scala van personages en omgevingen te bedenken. En wie durft het aan om een strip te bedenken die alleen maar gaat over een baas en zijn hond? Zo'n combinatie van mens en dier roept al gauw associaties op met *Garfield*, *Snoopy* of *Calvin & Hobbes*. En je moet wel met iets origineels komen wil je nog

serieus genomen worden door de grote syndicaten. Maar zelfs de simpele formule van *Baas* staat garant voor 120 pagina's uitstekende gag-strips die niet vervelen. En dat komt vooral door het aanstekelijke personage van de hond. Even afgezien van het feit dat deze altijd honger heeft en de postbode regelmatig te lijf gaat, heeft deze hond méér karakter dan al zijn soortgenoten. Dat is vooral te danken aan de menselijke trek-

EN VERDER ...

- ***Alfa 4: De lijst*** *(Jigounov/Mythic, Lombard). CIA-agent Alfa is niet meer in Rusland actief, maar moet een ex-Stasi-agent beschermen. Een flink deel van het album speelt zich af in Amsterdam en omstreken. De makers hebben zich daarvoor terdege gedocumenteerd. Eén van de betere hedendaagse actiestrips van dit moment.* *(RS)*

- ***Buck Danny 48: Strijd boven de bergen*** *(Bergèse/Dupuis). De afsluiting van het verhaal dat in het voorgaande deel - Verborgen gebied - was begonnen. Buck Danny bindt de strijd aan met zijn aloude aartsvijandin Lady X. Na de dood van Victor Hubinon, de oorspronkelijke tekenaar, nam François Bergèse het tekenwerk over. Qua stijl, finesse, oog voor detail en liefde voor vliegtuigtechniek is hij een waardig opvolger van Hubinon. Helaas verliest dezelfde Bergèse zich als scenarist teveel in een dermate realistische verhaallijn, waarin diplomatieke verwikkelingen centraal staan, dat de lezer de aandacht verliest. Maar voor de liefhebber van 'plaatjes van vliegtuigen' blijft er voldoende te genieten.* *(EC)*

- ***Het familie Doorzon familiealbum*** *(De Jager, Big Balloon). Speciaal ter gelegenheid van de Boekenweek vervaardigde Big Balloon een vierkante bundel met Doorzon-strips, die in alles op een echt fotoalbum lijkt. Een goede gelegenheid om wat ongepubliceerd werk van Gerrit de Jager te verhergebruiken. Alleen jammer dat de meeste grappen nog flauwer zijn dan in de reguliere albums (zijn het de out-takes?), dat veel pagina's wel verdomd weinig tekenwerk bevatten (kijk naar die boven- en ondermarges!) en dat het boekje al bij eerste lezing helemaal uit elkaar lazert. Kortom: alleen als concept geslaagd.* *(JM)*

- ***Fré van der Mugge 3: Doem aan het zwerk*** *(Boucq, Casterman). De reis van onze Bengaalse tijger Fré en zijn gezin naar hun vakantiebestemming biedt Boucq voldoende stof voor een verhaal dat bol staat van het ongebreidelde absurdisme waar deze Fransman patent op heeft. Na een intensieve motormassage durft Fré's autootje een reis aan over hoogspanningskabels. Balancerend tussen hemel en aarde raken de Van der Mugges in gesprek met kabouters en wolken, over onder meer Goethe en het vrijdenkerschap. Nihilisme en diepzinnigheid gaan hand in hand. Leonardo da Vinci moet er uiteindelijk aan te pas komen om een donkere wolkenpartij (belust op de macht over het heelal) te verdrijven. Dit rijk geïllustreerde album is een geniaal luchtkasteel.* *(JM)*

- ***Jimmy van Doren 11: De huurlingen*** *(Desorgher/Desberg, Dupuis). In een klassieke atoomstijl die nog het meest doet denken aan de oude albums van Baard & Kale en Guus Slim, tekent Daniël Desorgher deze charmante stripreeks over het knulletje Jimmy dat opgroeit in een historisch geloofwaardig Afrika. In dit elfde deel vindt een staatsgreep plaats, gepleegd door de vader van Jimmy's zwarte vriendin Suzy. Net als alle andere blanken is Jimmy genoodzaakt het land te ontvluchten met zijn vriend Schatzy. Maar Suzy dan...? De auteurs, beide opgegroeid in Afrika, willen een authentiek Afrika laten zien, maar lijken soms toch te vervallen in (neger)clichés. En dan Jimmy: hij ziet er nog altijd uit als een twaalfjarig snotjoch, maar bestuurt wèl een gigantische Cadillac (zonder over het stuur te kunnen kijken) en zoekt zijn vriendinnetje op in haar slaapkamer. Ze zijn er steeds vroeger bij, die kids.* *(JM)*

- ***Michel Vaillant 61: Spanning in Bercy*** *(Jean Graton/Philippe Graton, Dupuis). Na twee jaar, sinds het vorige album, doen Michel en zijn vaste maatje Steve Warson een stapje terug van Formule-racen naar het karten, populair en ook bereikbaar voor de gewone lezer. Hoewel in goed gezelschap van de huidige F1-top verlaat Michel al snel de overdekte kartbaan voor een wilde achtervolging, per kart door de Parijse straten. Een wederom goed gedocumenteerde jongensdroom. Helaas wordt de lezer op pagina 47 onverwacht in de steek gelaten met EINDE...van deze episode.* *(HB)*

- ***De prins van de nacht 4: Het dagboek van Maximilien*** *(Swolfs, Glénat). Oorspronkelijk zou deze Dracula-strip van Swolfs uit drie delen bestaan. Dat heeft hij inmiddels uitgerekt tot minimaal vijf. Geen ramp, want Swolfs is in deze serie in zijn element. Het prachtige inkleurwerk van zijn vrouw Sophie mag hier niet onvermeld gelaten worden.* *(RS)*

- ***We want more! We want more!*** *(Collignon/De Harmonie). Verzameling cartoons van Jos Collignon uit De Volkskrant van 1998. IJzersterke grappen over het millenniumprobleem, de verkiezingen en ander politie gestoethaspel, Bill Clinton, de viagra-pil. Maar ook ijzingwekkend: in maart voorspelde Collignon al de Kosovo-ramp in een tekening waarin oud-minister van Defensie Voorhoeve 'Srebrenica' omtovert in 'Kosovo'.* *(RS)*

jes van dit beest: hij solliciteert bij een dierenwinkel, hij gaat in therapie, hij belt zijn hondenvrienden met de mobiele telefoon en begeeft zich graag op internet. Maar deze hond blijft zijn instincten trouw en zal niet terugdeinzen om een voorbijlopende kat het leven zuur te maken. Het baasje in kwestie is niets anders dan lijdend voorwerp, verzorger en butler van deze kwaadaardige, profiterende doch sympathieke hond. O'Hare's vette, soepele penseellijn ligt prettig op papier, maar al na enkele bladzijden zie je de aanvankelijk ronde, zwierige stijl overgaan in een meer strakke, vierkantige lijn. Welke stroken er in dit album opgenomen zijn wordt niet vermeld, maar die merkwaardige stijlbreuk verraadt wellicht de selectieve hand van een iets te enthousiaste redacteur.

!!!! PvC

The Simpsons 1: De verschrikkelijke Homer-kolos + Cool Bart
The Simpsons 2: Het mysterie van de Springfield-puma + Kaarten op tafel

Vance & Morrison
Infotex 1998
ISBN 90-6334-496-1 (deel 1)
ISBN 90-6334-498-8 (deel 2)
Prijs ƒ7,95 / Bfr.159
(48 pagina's, kleur, s.k.)

De voor de strip gebruikte scenario's van **Steve Vance** zijn zeker zo simpel als die van de oorspronkelijke tekenfilm, door schepper **Matt Groening**. Toch missen deze verhaaltjes hier en daar die licht cynische noot waardoor de geanimeerde versie ook voor volwassenen kijkplezier biedt. De tekeningen van **Bill Morrison** doen niet onder voor de beelden van de tv-serie, maar zijn toch te statisch om het verhaal vlot te laten verlopen. Tel hierbij de Vlaamse en af en toe knullige vertaling bij op (het Amerikaanse 'Hey, punk' wordt letterlijk vertaald naar 'Hee, punker') en er blijft een strip over die slechts nu en dan een glimlach kan ontlokken. Misschien leuk voor kinderen die gek zijn op de tekenfilm. Of zullen juist zij ook vallen over het kwaliteitsverschil?

! JB

De uitroeptekens staan voor de volgende waarde-oordelen:

!!!!! grote klasse!
!!!! goed
!!! redelijk
!! matig
! slecht
... abominabel

VIDEO

Babes in Toyland

MGM/UA 1997
Bestelnummer SCV 55694
Prijs ƒ39,95 / Bfr.799
(±74 minuten, Alle leeftijden)

Het belagen van Disney aan de hand van avondvullende tekenfilms is al langer bezig dan vandaag, maar ze kunnen in Burbank rustig gaan slapen. Wakker liggen van *Babes in Toyland* hoeft niet. *Jack en Jill in Speelgoedland* zoals deze video-première in het Nederlands heet, is een behoorlijk stuurloos vehikel. Het verhaal is gebaseerd op een operette van **Victor Herbert** en **Glen McDonough** en was ook de basis voor *March of the Wooden Soldiers* met **Laurel & Hardy**.
Het maakt een potje van alle kinderversjes: Mary met haar Little Lamb, Humpty Dumpty, Tom Tailor en Jack en Jill komen voorbij gehupst in deze kerstprent.
In het begin worden de kinderen Jack en Jill naar hun oom Barnaby in Speelgoedland gestuurd, maar al gauw blijkt dat de man een oude enge kniesoor is. Hij haat vreugde en speelgoed, en even kruipt de sfeer van **Charles Dickens** binnen. De twee kinderen vluchten uit het oude huis, dat wij al eerder zagen in TNT-reeksen als *The Adams Family* of *Scooby Doo*.
De kids sluiten meteen vriendschap met Humpty, een ceremoniemeester, en met Tom en Mary de 'bedrijfsleider' van de speelgoedfabriek. Dat gaat gepaard met een aantal inspiratieloze liedjes waarbij de kinderen op de rug van een zwaan over het land vliegen (Mijn dochter van drie begon meteen 'Zwanenprinses' te roepen terwijl ik spontaan aan Nils Holgersson moest denken).
Als al het speelgoed in een poging om oom Barnaby te dwarsbomen, op hol slaat, refereert het gooi- en smijtwerk even aan **Tom & Jerry**. En de link naar Disney- en vooral Cosmos-video's is nooit ver weg. Terwijl de bevallige Mary kan meedoen in *Anastasia* of *Duimelijntje*.
En Manga komt ook even de kop opsteken als de Kobolds uit het enge bos de speelgoedfabriek willen aanvallen. Want het verhaal neemt in die 74 minuten verschillende keren een andere wending. Na één liedje zijn Jack en Jill hoofdrolspelers af, en zijn Tom en Mary plots protagonisten, waarna de actie zich opeens verlegt naar oom Barnaby die twee sukkels van zeerovers

Yendor
STRIPWINKEL
Korte Hoogstraat 16
3011 GL Rotterdam
Tel: 010 - 433 17 10
Fax: 010 - 411 38 54

ADVERTENTIE

TE KOOP

Donald Duck: Ingebonden jaargangen 75 & 76 zonder opdruk. 77 t/m 83 met goudopdruk;
Eppo: Ingebonden jaargangen 77 & 78 zonder opdruk;
Eppo Wordt Vervolgd: Ingebonden jaargangen 86 & 87 met goudopdruk;
Sjosji Stripblad: Ingebonden jaargang 88 met goudopdruk;
Mickey Maandblad: Alle jaargangen compleet t/m 84, vele exemplaren dubbel. De jaren 82, 83 en 84 (het grote formaat) ingebonden met goudopdruk;
Stripkoerier: Alle nummers ingebonden in twee grote delen zonder opdruk;
Tevens vele stripalbums, en zelfs echte boeken: vrij veel oude Nederlandse SF-uitgaven, o.a. witte Meulenhoffs.

Te bevragen bij: P Zeeman, Korte Herenstraat 13 zwart, 2011 LW Haarlem.
Of: pietzeeman@wxs.nl

STRIP & TIJDSCHRIFTENHANDEL
NOORD

GESPECIALISEERD IN US COMICS EN TWEEDEHANDSSTRIPS
INKOOP EN VERKOOP
ROTTERDAM

inhuurt (... en mijn dochtertje: 'Kapitein Haak!' schreeuwt), die de Kobolds uit het bos lokken.
Het operette-verhaal is bewerkt door **Toby Bluth**, bekend kinderboekenauteur en animator. En de bekendste stemmen komen van **Christopher Plummer** en **James Belushi**.
De productie werd in Thailand, Singapore en Taiwan afgewerkt en de animatie is stroef. Het kleurgebruik is vrolijk, maar mist warmte. De hele film rammelt als een oude bolderkar op de kasseien maar de vlugge montage en vooral de hoeveelheid aan karakters blijft blijkbaar boeien. Nadat ik deze film met een gerust hart op mijn kinderen (drie en zes jaar) losliet, spraken ze nog dagen over 'het monster dat in een paars plasje veranderde' en die 'gekke kat die altijd met haar staart tussen de deur komt'. En ze willen de film geregeld opnieuw zien. Zegt dat genoeg?

AL

The Phantom

Paramount/CIC 1997
Bestelnummer 80075
Prijs ƒ39,95 / Bfr.799
(±100 minuten, Alle leeftijden)

Tja, de reanimatie van antieke superhelden lijkt nu eindelijk afgelopen te zijn. Eén van die laatste helden met bovennatuurlijke krachten die onlangs op het witte doek verscheen, is The Phantom. Dit spook in strak paars pakje met zwart oogmaskertje heerst in de diep-Afrikaanse jungle. In deze filmbewerking bezoekt hij in zijn strijd tegen het kwaad de poel des verderfs die New York heet. Daar smeedt een snoodaard plannen om mystieke krachten te ontketenen. Onze held moet daar dus een stokje voor steken. Helaas valt hier weinig bijzonders aan op te merken. Mocht de reanimatie van collega Batman nog gehuld worden in een verrassend zwart-gothisch jasje, The Phantom volgt in vlot tempo de standaardformule. De slechterik, zijn handlanger, de avontuurlijke mooie vrouw, alle ingrediënten zijn flauwtjes bijeen-gevoegd. Op zich is dit geen slechte film, maar het is ook geen goede film. De liefhebber van de oude krantenstrip kan zich hiermee wellicht vermaken, hoewel het gevaar bestaat dat hem/haar de verschillen met het origineel opvallen. Ook fans van superhelden in het algemeen kunnen, na het zien van de *Batman*-delen en andere werkjes zoals *The Shadow*, hier nog wel lol aan beleven. Valt u niet in deze categorieën? Kijk dan naar iets anders.

JB

CD-ROM

Monster Mix

Sugah 1998
(Vanaf ±6 jaar)

'Mag ik nog even naar de wc?' Een logische vraag als je als klein jochie op het punt staat door een zekere Dokter Zod veranderd te worden in een echt monster. Wessel fietst langs een griezelig landhuis om op tijd te zijn voor het avondeten en bedenkt dat je wel goed gek moet zijn om daar naar binnen te gaan... totdat hij een lekke band krijgt. Vervolgens komt Wessel oog in oog te staan met een maffe dokter, een brein op sterk water en tal van andere monsters - in elkaar gezet met behulp van 'diverse, huishoudelijke artikelen'. *Monster Mix* is primair gericht op kinderen vanaf ongeveer 6 jaar die enigszins bekend zijn met het fenomeen 'ontdekken, puzzelen, vinden en zoeken'. Deze cd-rom is dan ook een tekenfilm-avontuur waarbij geklikt kan worden op allerlei voorwerpen, zodat je gaandeweg Wessel en zijn hulpje Brein naar de uitgang kan leiden. Maar waar de meeste van dergelijke 'educatieve cd-roms' blijven hangen in goedbedoeld kinderamusement, is deze cd-rom een exemplaar waar papa ook tot in de late uurtjes heel wat fun mee kan beleven. De animaties die bij dergelijke cd-romspellen tamelijk armoedig en goedkoop overkomen, zijn op *Monster Mix* van een oogstrelende schoonheid. Karakters, tekenstijl en humor doen meteen denken aan hilarische, moderne animatiereeksen als *The Ren & Stimpy Show*, *Cow and Chicken* of *Dexter's Laboratory*. En wat je als Wessel al niet moet doen om uit het bizarre landhuis te ontsnappen: voorwerpen stop je in je broek en eet of drink je op... ben je te lui of te langzaam, dan laat het Afstrafmonster je weinig subtiel weten dat je niet snel genoeg bent. Dit is een kwaliteitsspel waar, met name kleine pestjochies tot een jaar of tien (en daarboven), sadistisch veel genoegen aan zullen beleven. En een pluim voor de Nederlandse fabrikant die extra geld en aandacht heeft besteed aan een prima Nederlandse nasynchronisatie.

PvC

EPPO
SUPERSTRIP
SPECIAALZAAK
Kleine Berg 33
5611 JS Eindhoven
040 - 2441882

STRIPWINKEL SJORS

Stripwinkel Sjors (Scheffersplein 1, 3311 EJ Dordrecht, 078 6142012)
Sjors + (Comic Gadgets, Gimmicks and Gags, Voorstraat 313, Dordrecht, 078 6310800)

"DE STRIP-AAP"
IN- & VERKOOP STRIP-BOEKEN
KUIPERSDIJK 66
ENSCHEDE 053-4305261

...ha..!... de nieuwe Paul Meijer is opgestaan..!!
Paul Meijer
...ja... in de persoon van Toon van Driel... striptekenaar van Panorama..!
...dat af-grij-se-lij-ke blad..!!!
...je kent m toch wel... hij tekent die Stamgasten..!
die af-grij-se-lij-ke strip..!?
DE STAMGASTEN
HEB JE DE LAATSTE FRANK PELS GEZIEN?
WAT WAS DIE WEER RAAR ZEG!
ZONDER NAMEN TE NOEMEN WEET-IE TOCH ALLES TE DUIDEN...
ZÓ SUBTIEL
IK VIND ELKE PAGINA WEER EEN PARELTJE.. EN WEET JE WAT HET MOOIE IS?
HIJ STAAT BOVEN DE LACH. HIJ HEEFT DE LACH NIET NODIG OM LEUK TE ZIJN..
DAT IS ZIJN GROTE KRACHT
DAN BEN JE EEN GROTE..
VOOR DE REST VALT ER OVER STRUISVOGELS WEINIG TE MELDEN DAN DAT ZE BOVEN DE GROND AANMERKELIJK MINDER ZIEN, OVERMAATSE EIEREN LEGGEN DIE OP DE EEN OF ANDERE MANIER NOOIT DE ONTBIJTTAFEL HALEN...

De opportunisten van Frank Pels over striptekenaar/reclamemakerToon van Driel, met ernaast diens reactie op Pels.

Toon maakt ruzie

In *De opportunisten*, huisstrip van het reclametijdschrift *Adformatie*, liet tekenaar **Frank Pels** eind maart zijn hoofdfiguren nogal afgeven op twee geesteskinderen van striptekenaar/reclamemaker Toon van Driel: 'die af-grij-se-lij-ke strip' **Stamgasten** en 'die af-grij-se-lijke commercial' voor het automerk Mazda. Van Driel kon er de humor niet van inzien en reageerde een week later met een 'ingezonden strip'. En inderdaad: ook dat is weer een af-grij-se-lijk stripje.

JM

Stripmakers vormen front op het internet

Toen **Jean-Marc van Tol** begin dit jaar per e-mail een noodkreet verstuurde over de teloorgang van de Nederlandse stripcultuur, kon hij onmogelijk bevroeden wat hij daarmee teweegbracht. Tientallen stripmakers en -liefhebbers gingen via het internet met de tekenaar van *Fokke en Sukke* in discussie over de toekomst van de vaderlandse strip. Eén en ander culmineerde in een discussiebijeenkomst op 21 maart jongstleden in de Amsterdamse stripwinkel Lambiek.

Aanleiding van al het debat was een lang e-mailtje dat Van Tol op 21 januari verzond aan een groot gezelschap striprelaties onder de veelzeggende titel 'Wat gaan we doen om de Nederlandstalige strip uit het verdomhoekje te halen?' In de allereerste reactie bedacht collega **John Reid** (eveneens *Fokke en Sukke*) al meteen de ludieke naam voor een actiecomité: het Hanneke Peekelman Front (HPF), inhakend op de vroegere rage rond het tv-programma *Wordt Vervolgd* en de (hopelijk) toekomstige aanwezigheid van stripmakers in culturele programma's als VPRO's *De Plantage*. De maildiscussie raakte in een stroomversnelling en vermengde zich al spoedig met de doorgaans zo rustige mailinggroep *strip-list@cwi.nl*. Aangezien deze groep alleen mailberichten doorstuurt van degenen die zich van tevoren hebben aangemeld, ging een deel van de reacties voor veel geïnteresseerden verloren. Zo werd de hele discussie nogal ondoorzichtig.

Kort samengevat komt de discussie er op neer dat met name de volwassenenstrip (danwel de 'betere strip') zich eens wat beter moet profileren, door publiciteit of publicatie in 'de serieuze media'. Ook zou de marketing van strips meer moeten worden gericht op mensen die doorgaans geen strips lezen. Subsidies zouden de stripmakers op het goede pad moeten zetten, evenals 'een groots opgezette Nederlandse stripsite, gesponsord door de overheid, het bedrijfsleven en media'. Zelf zouden de auteurs een vakbond op kunnen richten, een opzienbarend pamflet kunnen schrijven of een debat kunnen organiseren. Het debat kwam er, in Lambiek.

Op zondag 21 maart kwamen in het Amsterdamse stripantiquariaat zes sprekers aan het woord. **Har van Fulpen**, directeur van Betapress, beet het spits af om een vergelijking te maken met het vroeger mede door hemzelf geïnitieerde *Tante Leny Presenteert*, evenzeer een stripblad als een tekenaarscollectief. Wellicht een voorbeeld voor de stripmakers van nu? Vervolgens stak **Joost Pollmann**, tegenwoordig stripverslaggever voor *de Volkskrant*, een degelijk verhaal af over het recenseren van strips voor landelijke media. **Martijn Daalder** meldde vervolgens in een korte, ludieke bijdrage dat het helemaal zo slecht nog niet gaat met de Nederlandse strip van nu. **Huib van Opstal**, de nieuwe directeur van het Nederlands Centrum van het Beeldverhaal, was de volgende spreker en praatte (volgens enkele aanwezigen) hoofdzakelijk over zichzelf. 'Wat een fluim van een vent', luidde een reactie. Ook de vijfde spreker gunde de bezoekers van Lambiek een blik in de eigen keuken: **Dirk Snoodijk**, chefredacteur van wijlen *Striparazzi*. De laatste spreker was een vrouw, **Ingrid Huysman** van *Zone 5300*. Zij zette een boom op over het succes van *Zone 5300* en de mogelijkheden die daarmee wellicht voor Nederlandse stripmakers ontstaan. Zo werkt het blad momenteel aan een website, gesubsidieerd door het Stripmuseum Groningen.

In totaal waren er ongeveer vijftig à zestig geïnteresseerden aanwezig tijdens de bijeenkomst in Lambiek. Organisator Jean-Marc van Tol benadrukte vooraf het 'informele karakter' en daar was niets verkeerd mee gezegd. 'Het was een zeer geslaagde dag', meende de aanwezige stripmaker **Sven van der Hart**. 'Hoewel ik niet het idee had dat we verder waren gekomen dan het constateren van het probleem, denk ik dat er toch wat nieuwe ideeën zijn uitgewisseld. Het beste van deze dag vond ik eigenlijk dat het naar mijn weten de eerste keer is dat er zoveel tekenaars bij elkaar waren zonder mannetjes met plastic tassen er tussen.' De bijeenkomst moet een terugkerend gebeuren worden, maar dan bij voorkeur zonder journalisten en liefhebbers. Als een soort vakbondje dus. Op het internet is daar al een aanzet voor gegeven door de start van een discussie waar alleen stripmakers aan mee kunnen doen. 'Zo kun je vrijuit met elkaar praten over zaken als prijzen en leveringsvoorwaarden', vertelt Van Tol, die zich ook hier als initiator opwerpt. 'In de media is nog altijd onvoldoende aandacht voor strips. Het is ons plan om met een groep tekenaars aan tafel te schuiven bij **Hanneke Groenteman** in *De Plantage*.' Het Hanneke Peekelman Front heeft nog veel pijlen op haar boog.

JM

Neels weerspiegelt Sleen

Stripwinkel 'Het B-Gevaar' presenteerde in het kader van de Millenniumkoorts de tentoonstelling *Neels weerspiegelt Sleen.*. Deze exclusieve expo met vijfentwintig artistieke werken van **Marc Sleen**, naar aanleiding van het verschijnen van diens 200e *Nero*-verhaal liep tot en met 17 juni in de Greepstraat 15, hartje Brussel, vlakbij de Grote Markt. Het betrof jeugd- en ander werk van 1932 tot 1990, waarbij een pentekening rond dieren uit de larousse, gouaches, houtskoolwerk, inkt- en potloodtekeningen, aquarellen en een imitatie houtsnede.

De onderwerpen waren zeer divers en gingen van een vrouwenportret via een Waals landschap tot abstracten. Met *Neels weerspiegelt Sleen* startte een project dat bestaat uit een 12-delig overzicht van de carrière van enkele vooraanstaande tekenaars die het stripmilieu opzienbarend omhoog hebben getild. Anderhalve maand krijgt een auteur de

HEY WAL', WHY DO YOU ALWAYS CALL THE DOG 'DOG'? HASN'T HE GOT A NAME?
OH YEH, I GOT HIM FROM ME AUNTY DOLL IN TAURANGA - SHE NAMED HIM.
YEAH? WHAT'S HIS NAME?
ZANK!
I DUNNO WHETHER I SHOULD TELL YA COOCH - HE'S A BIT SENSITIVE ABOUT IT...
FOOTROT FLATS

eerste etage van 'Het B-Gevaar' ter beschikking voor een koopexpo. Na Sleen zullen ook **Baudoin**, **Mattotti**, **Loustal** en **Juillard** in Brussel tentoonstellen. Info: (+32)(0)2-5131486.

JW

De Stripper jubileert

Het Smallpress-blad *De Stripper* bestaat 5 jaar en dat wordt gevierd met de uitgave van een heus jubileumalbum: *A bad childhood is a writer's goldmine*. In dit album staan diverse thema-gerelateerde bijdragen van onder anderen **Rob Derks**, **Maaike Hartjes**, **Floris Oudshoorn**, **Alex Turk** en **Jan van Barreveld**. Het album is te bestellen door *f*7,50 over te maken op giro 6624776 ten name van De Stripper te Tilburg, onder vermelding van 'A Bad Childhood'. Het album is tevens te koop in enkele stripspeciaalzaken, zoals De Noorman in Nijmegen en Arnhem, Slaphanger en Lambiek.

Het maart/aprilnummer van *De Stripper* bevat ook weer een aardige mix van stripamateurs (onder andere *Pakje Bakmeel* van Derks, *Snoek* van ex-Striparazzi **Robbert Damen** en *YUR* van **Yurrian Rozenberg**) en een interview met **Sven van der Hart**. Hij maakte, geïnspireerd door een ritje met de museumstoomtram van Hoorn naar Medemblik, het minialbum *Stoomdroom*. Van der Hart maakt een fraai album in klare lijn, dat enigszins doet denken aan de stijl van **Peter van Dongen** en **Erik Heuvel**. *Stoomdroom* (ISBN 90-803733-1-1) is te bestellen door *f*9,90 over te maken op giro 7548331 ten name van Sven van der Hart.

PvC

Footrot Flats

Enige nummers geleden plaatsten wij een oproep om opmerkelijke strips die lezers tegenkomen tijdens een verblijf in een ver oord, naar ons op te sturen. Nu de zomervakantie er weer aan zit te komen, herhalen wij deze oproep. Dat kan namelijk voor aangename verrassingen zorgen, zoals de enveloppe die **J.F. Andringa** uit Amstelveen ons stuurde. Daarin zat een album van de strip *Footrot Flats* van de Nieuwzeelandse tekenaar **Murray Ball**. Andringa kwam deze strip tijdens een reis door het land tegen in diverse regionale en landelijke kranten.

Footrot Flats is een originele gagstrip over de boer Wallace Footrot Cadwallader (kortweg 'Wal') en zijn schaapshond Dog. De grappen kenmerken zich, zoals je van dat land verwacht, door rauwe humor. Erg leuk en het is weer eens wat anders dan *Boes*!

RS

Kosovo-dagboek Maaike Hartjes

Maaike's Dagboekje staat al enkele maanden in het teken van Kosovo. **Hartjes** publiceert elke dag een strip op het internet die betrekking heeft op de oorlog in de Balkan. Aanleiding is de ontmoeting met twee Servische striptekenaars **Sasa Rakezic** (pseudoniem van **Aleksandar Zograf**) en **Nikola Vitkovic** op stripbeurzen in Engeland en Slovenië een tijdje terug. Ze bleef via post en e-mail contact onderhouden en dat verhevigde toen de NAVO-bombardementen begonnen. Hartjes krijgt bijna dagelijks elektronische post van hen en verwerkt hun verhalen in haar dagboekstrips.

Een paar weken terug woedde er in Nederland een discussie of schrijvers (en andere kunstenaars) verplicht zijn zich over Kosovo uit te spreken. Maaike Hartjes heeft zo'n debat niet nodig, maar laat zien hoe je je gevoel kan laten spreken en je stem kan laten horen in zo'n immense tragedie.

Haar digitale stripdagboek is terug te vinden op het internet-adres: *www.melenhorst.demon.nl/oorlogstrip/oorlogstrip.html*.

RS

Maastrichtse Stripdag

In Maastricht vindt voor de eerste keer een stripbeurs plaats, en wel op 25 juli in de 'platte zaol' van 10-17 uur. Drijfveer om de stripdag te organiseren, was het gevoel dat Limburg enigszins karig bedeeld is met stripactiviteiten en afhankelijk is van wat er in andere provincies gebeurt. De organisatie is in handen van Magic Strip. Zij heeft een aantal tekenaars voor signeersessies gestrikt, ondermeer **Paul Geerts**, **Jeroen de Leijer**, **Gummbah**, **Maaike Hartjes**, **Ben Westervoorde**, **Mark Hendriks**, **Robert van der Kroft** en **Floris Oudshoorn**.

De entree voor de stripboekenbeurs bedraagt *f*5 / Bfr.100. De eerste 250 bezoekers krijgen een goed gevulde linnen striptas, aldus de organisatie.

De 'platte zaol' is te vinden op Griend 6-7 in Maastricht. De zaal is zowel met het openbaar vervoer als met de auto goed bereikbaar.

Voor meer info: (+31)(0)43-3640563.

RS

22mei SASA
zo'n mooie zonnige dag en dan opeens het geluid van explosies...
Gordana was vandaag op haar werk op de fruit plantage
ze bombarderen t afweergeschut in de velden vlakbij
zijn er geworden?
geen idee dat zegt t leger nooit
opnieuw is de gevangenis in Istok gebombardeerd
maar liefst 20 projectielen zaalden het gebouw in 20 mensen, gevangenen en bewakers werden gedood
de buitenlandse pers kwam in kijkje nemen..
maar 2 na ze weg waren werd de gevangenis weer gebombardeerd
ik snap hier niks van...
ja! waar staat dat nou op?!
maar dat zie je in veel oorlogen, dat ze gevangenissen militair gebruiken....
dan vestigen ze er n militair hoofd kwartier in
het zijn tenslotte stevige gebouwen!
hm...
Verder heeft de Navo o.a. een radio zender en een meteorologische post gebombardeerd
die zender, dat was stom, want die zend inuist berichten uit die tegen de propaganda ingaan
en wat voor nut had die 100jaar oude meteorologische post?!
maken ze daar tanks of zo?!
t lijkt erop of de doelwitten n beetje schaars worden en de Navo overal maar bommen op gaat gooien!
still unbombed
possible target

Bercovici tekent heel Robbedoes vol

Primeur in het weekblad *Robbedoes*: striptekenaars lijden massaal aan inktritis, een ziekte die hen het tekenen onmogelijk maakt. Gelukkig kon 'stripsneltrein' **Philippe Bercovici** het weekblad redden. In *Robbedoes 3183* tekende hij àlle pagina's vol, waaronder de strips *De blauwbloezen*, *Jojo*, *De zappers*, *Melisande*, *Kid Paddle* en *Billy the Cat*. Kortom: een uniek *Robbedoes*-nummer. Alleen jammer dat de redactie van het blad haar eigen grap wel erg nadrukkelijk uitmelkt. Bovendien verscheen *Robbedoes 3183* medio april, twee weken te laat voor een geslaagde één-april-grap. Rare jongens, die Belgen.

JM

Transfer Snoodijk

Dirk Snoodijk, voormalig chefredacteur bij Big Balloon van *Sjosji!Striparazzi*, is bij de educatieve uitgeverij Malmberg in Den Bosch aangesteld als hoofdredacteur van *Hello You!*, een tijdschrift dat 9 keer per jaar verschijnt voor schoolgaande kinderen in de leeftijd 10-14 jaar. In *Hello You!* wordt van oudsher veel gebruik gemaakt van illustratietalent dat zijn sporen heeft verdiend in de Nederlandse stripwereld (waaronder **Kees de Boer**, **Peter de Wit** en **Hanco Kolk**). Wie weet heeft *Hello You!* er binnenkort een nieuwe doelgroep bij...

PvC

Dethorey overleden

In de nacht van zaterdag op zondag 2 mei is tekenaar-schilder **Jean-Paul Dethorey** overleden. Dethorey was net vierenzestig jaar geworden. *Op zoek naar Venus 1* (op scenario van **Jean-Pierre Autheman**) dat in februari '99 verscheen in de collectie *Vrije Vlucht*, is helaas zijn laatste album geweest. Uit *Op zoek naar Venus 1* blijkt eens te meer hoe zeer Jean-Paul Dethorey begaan was met schilderkunst, licht en kleuren. Na een opleiding in de 'Ecole des Beaux Arts' van Nancy, vestigde hij zich als schilder in Parijs. Hij moest zijn passie helaas opgeven om te gaan klussen. Zo kwam de man in de stripwereld terecht. Hij maakte onder andere verhaaltjes

voor *Amis-coop* en *Lisette*. Pas in 1982 werd hij bij het grote publiek bekend door zijn reeks *Louis la Guigne* op scenario van **Frank Giroud**. Verder was Jean-Paul Dethorey ook de auteur van *De Pechvogel* en *De uitvoering*. Hij bekeek de mensen en dingen om zich heel altijd met een tedere intelligentie.

JW

Donald Duck als Dialect-kenner

VNU Tijdschriften brengt een Limburgse versie van het album *Donald Duck als kampeerder* op de markt. Het album, getiteld *Donald Duck es Kampeerder. De beste verhaole oet 't waekblad Donald Duck*, bevat maar liefst zeven verschillende streekdialecten. De uitgever koos voor dit *Barks*-verhaal (uit 1950) 'omdat het verhaal, gesitueerd in het decor van het Yosemite National Park, evengoed in het Limburgse heuvelland zou kunnen afspelen'. Pardon? De rest van het album is plaat voor plaat hetzelfde als de Nederlandse uitgave en bevat jammer genoeg geen verhalen die op de provincie gericht zijn. Met Barks' enorme nalatenschap (meer dan 6000 pagina's) zou dat een kleine moeite zijn geweest, maar deze Limburgse eend in de Beste Verhalen-bijt is voor VNU hoogstwaarschijnlijk een uitgekiende promotie voor de Nederlandstalige reeks.

PvC

Erwin de Bie's Brouwer

De Stichting Jumelage Bergen op Zoom wil de contacten bevorderen tussen de Bergse gemeente en haar zustersteden Oudenaarde (België) en Szczecinek (Polen). In dat kader organiseerde de stichting vorig jaar een culturele week. Ook het stripverhaal kreeg daarin volop aandacht. Een tastbare herinnering daaraan is de speciale album-uitgave van de strip *Brouwer* van de Belg **Erwin de Bie** die in de jaren tachtig in het Vlaamse dagblad *Het Volk* stond.

Brouwer is een parodie op het leven van de zeventiende-eeuwse schilder-zwerver **Adriaen Brouwer** uit Oudenaarde. Van de strip is nog geen enkel album verschenen, totdat de Stichting Jumelage besloot het verhaal *Magellaan achterna* uit te geven. Het grotendeels zwart/witte album telt 44 pagina's en kost *f*12,50 / Bfr.250.

Striptekenaar en karikaturist Erwin de Bie publiceerde begin jaren tachtig *De Noah* in *Robbedoes*. Hij is echter vooral een lokale bekendheid door zijn activiteiten in en om Gent. Zo tekende hij in 1996 de 'grootste strippagina ter wereld (6 bij 4,5 meter) tijdens de Gentse feesten.

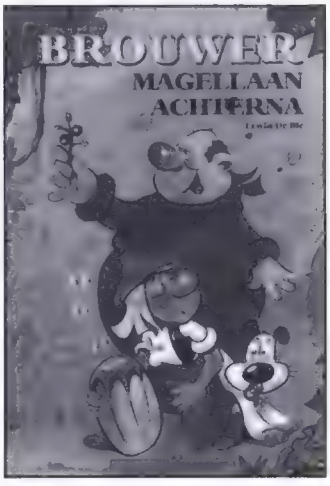

Voor meer info: Stichting Jumelage, p/a E. Stoffels, Postbus 35, 4600 AA Bergen op Zoom.

RS

Historische strip Leuven

Vorig jaar bestond het stadhuis van Leuven 550 jaar. Ter gelegenheid daarvan is het stripverhaal *De Wolf van Sint-Pieter* uitgebracht. In deze strip speelt de student Jan Portalis de hoofdrol die zich in 1448 in Leuven wil inschrijven aan de universiteit. Hij maakt in 1448 kennis met bouwmeester De Laeyens die bezig is met de bouw van het Leuvense stadhuis. Er woedt een prestigestrijd met Brussel, dat bezig is met de verbouw van haar stadhuis. Welke stad is er als eerste klaar? Er lijkt sabotage in het spel als er vreemde dingen gebeuren op de bouwplaats in Leuven die de voortgang vertragen. Jan raakt er volledig in betrokken, maar krijgt hulp van een geheimzinnige wolf.

Deze historisch verantwoorde avonturenstrip is getekend door **Ron van Riet** (ex-medewerker Studio Vandersteen) en geschreven door historicus **Edward de Maesschalck**. Het mooi uitgevoerde en flink gesponsorde album is uitgegeven door Davidsfonds (ISBN 90-6152-707-4, harde kaft, 44 pagina's, kleur). De prijs is *f*27,50 / Bfr.550. In Nederland wordt het boek gedistribueerd door Tirion.

RS

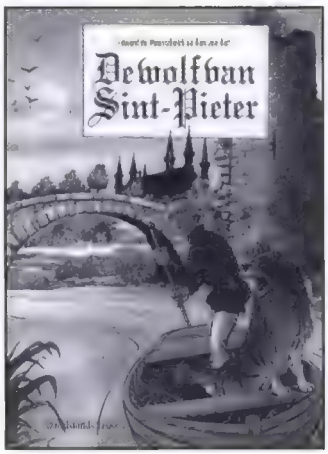

Disney versus DreamWorks

We attenderen er vaker op, maar ze leren het maar niet af: journalisten die denken dat elke avondvullende tekenfilm een *Disney*-productie is. Nu **Toine Heijmans** weer in *de Volkskrant* van 24 april jongstleden. Hij onderneemt weliswaar een dappere poging om de tegenwoordige populariteit van animatieseries te verklaren (al ziet hij het belang van *The Simpsons* volledig over het hoofd), maar ook hij raakt in verwarring bij *The Prince of Egypt*. Hij schrijft de film op het conto van de Disney-studio's. Al moet wel worden toegegeven: hij gaat wel consequent de fout in, want vlak daarop meldt hij dat 'Disney's concurrent Dreamworks' de maker van *Mulan* is. Alle marketinginspanningen van beide productiebedrijven ten spijt.

RS

AARGH!

Pijnlijk zichtbaar plagiaat, technische tekenblunders, lullige letterfouten, bedoeld of onbedoeld... we zijn er dol op. Stuur beschrijvingen, liefst met goede (kleur)kopie, naar AARGH! Postbus 84206, 3009 CE Rotterdam

De redactie van Stripschrift zoekt ter versterking van een kwaliteitsimpuls van haar actualiteitenrubriek een aantal

ENTHOUSIASTE VERSLAGGEVERS M/V

Van deze 'razende reporters' wordt onder meer verwacht:

- dat zij snel kunnen reageren/produceren naar aanleiding van nieuwsfeiten uit de stripwereld;
- dat zij de Nederlandse taal in meer dan voldoende mate beheersen;
- dat zij beschikken over een gezonde hoeveelheid zelfinitiatief.

Verder:

- strekt het kunnen lezen van diverse moderne talen tot aanbeveling;
- bestaat de verwachting dat de werkzaamheden een paar uur per week zullen vergen;
- zullen - gezien het feit dat zowel de redactie als de medewerkers hun werkzaamheden pro deo verrichten - alleen de in overleg gemaakte onkosten worden vergoed.

Gegadigden kunnen reageren door een brief met voldoende informatie te sturen aan:

Redactie Stripschrift
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam

Het meezenden van - liefst actuele - eigen journalistieke producties of producties waaraan substantieel is bijgedragen kan een positief effect hebben.

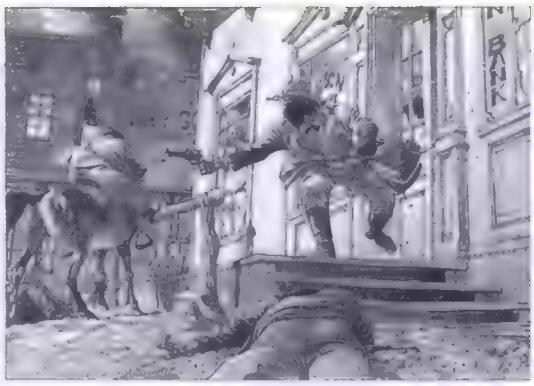

Boven,
Wild Bill is vermoord.

Links,
War Moon.

Van Hamme schrijft scenario voor Hermann

Nooit eerder werkten ze samen. Toptekenaar **Hermann** en topscenarist **Jean van Hamme** hebben dit jaar hun krachten gebundeld om samen de oneshot *War Moon* te gaan maken. Voor Hermann is het de eerste keer sinds bijna twintig jaar dat hij weer eens op scenario van iemand anders werkt. De twee Belgen zijn al jaren goed met elkaar bevriend.

Voordat Hermann aan *War Moon* begon, legde hij begin februari eerst nog de laatste hand aan een ander losstaand album: *Wild Bill is vermoord*. Jawel, een western. Dat mag opmerkelijk heten, want Hermann (door velen altijd gezien als een westerntekenaar) tekende geen cowboys meer sinds hij begin jaren '80 de samenwerking met **Greg** aan de succesreeks *Comanche* staakte. In juni verscheen *Wild Bill is vermoord* in het Frans en het Nederlands. De shoot-out achterin het boek roept herinneringen op aan het befaamde *Comanche*-album *De hemel is rood boven Laramie*.

JM

Spin-off Blake & Mortimer

De speurneuzen Blake en Mortimer, sinds kort terug aan het stripfront, krijgen versterking in de vorm van een spin-off. Hun wederopstanding, gerealiseerd door **Jean van Hamme** en **Ted Benoît**, is uitgeverij Dargaud blijkbaar zo goed bevallen dat de melkkoe een tweede kindje krijgt. **André Juillard** is gestrikt voor het tekenwerk. **Didier Convard** voor de inkleuring. Het scenario wordt verzorgd door **Yves Sente**, directeur bij Lombard. Als dat allemaal maar goed gaat...

JM

STRIPS IN EIGEN BEHEER

Boomhutjes

Als een kleine schildpad aan agent Van Dam vraagt of hij vandaag misschien moordzaken op gaat lossen of drugstransporten gaat onderscheppen, antwoordt de brave diender dat hij een boomhutje gaat bouwen. Dit is het startpunt van het nieuwe boekje van **Michiel van de Pol**. De bouw van de boomhut is het thema en met name het materiaal, een kabouter, een zwerm vogeltjes en een mobiele telefoon zorgen voor een aaneenschakeling van Polleriaanse 3-plaatjes-grappen.

Info: Weverstraat 15, 5046 TJ Tilburg.

ADVERTENTIE

...DIT IS DOKTER DIA, IK BEN BIJ HET DIER ... HET LUKT OP EEN MANTA-ROG. MAAR, ...
INCOGNITO
HET VERBORGEN LEVEN VAN ONZE GODENZOMEN!
ELK KWARTAAL DE BESTE STRIPS UIT BINNEN- EN BUITENLAND MET O.A. MARK HENDRIKS EN LODE DEVROE
GRATIS PROEFNUMMER AANVRAGEN? SCHRIJF NAAR INCOGNITO, BERGBLAUWSTRAAT 296, 1503 ML ZAANDAM OF BEL: 075 - 6704371

Incognito 15

Al vijf jaar een puik blad, mede dankzij de inzet van tekenaars als **Gijs Grob** en **Koen Hottentot**. Grob blinkt uit door een tekenfilmachtige benaderwijze van het medium strip; Veel slapstick en weinig tekst. Hottentot maakt daarentegen al jaren geslaagde grappen die een zorgvuldig geconstrueerde pointe hebben. Het tweetal heeft met elkaar gemeen dat

Flitsen

Derib **gaat stoppen met zijn langlopende serie** *Buddy Longway*. **'Het einde van Buddy Longway zal het einde zijn van een tijdperk', aldus de Zwitserse tekenaar.** ★ Rouge, **die** Hermann **opvolgde als tekenaar van** *Comanche*, **gaat nog een andere bekende westernreeks overnemen:** *Marshall Blueberry*. **Na twee albums heeft** Vance **er blijkbaar de brui aan gegeven.** ★ **Nog meer nieuws uit het westen:** Yves Swolfs en Marc-Renier, **allebei bekend als westerntekenaar, hebben hun krachten gebundeld in de nieuwe reeks** *Black Hills*, **over de laatste opstand van de Sioux-indianen.** ★ Jacques Tardi **blijft literair verantwoord. De Fransman bereidt een album voor op tekst van de schrijver** Daniel Pennac, **dat dit jaar nog moet verschijnen bij uitgeverij Gallimard.** ★ **Het zal velen wellicht zijn ontgaan, maar op 13 november 1998 is de Franse cartoonist** Claude Serre **overleden. Deze meester van de zwarte humor stierf op 60-jarige leeftijd aan kanker. Vanaf 1962 publiceerde hij onder meer in** *Hara-Kiri*, *L'Express*, *Elle* en *Circus*. **In Nederland werd hij bekend door de cartoonboekjes van uitgeverij Mondria.** ★ **Wie ook niet meer leeft is** Raymond Reding, **tekenaar van voornamelijk sportstrips als** *Jari*, *Vincent Larcher*, *Sectie R* en *Ronnie Hansen*. **Hij overleed 26 april op 79-jarige leeftijd.** ★ Jean Vander Pyl, **de stem van Wilma uit** *The Flintstones* **en robot Rosie uit** *The Jetsons* **werd ook 79 jaar oud en stierf op 10 april.** ★ *Algemeen Dagblad* **meldt het overlijden van** Saul Steinberg, **'één van de beroemdste cartoonisten ter wereld. De kwaliteit van zijn karikaturale werk is vaak vergeleken met die van** Picasso, Klee en Miro.' ★ **De laatste dode in deze rubriek is een landelijk bekend geleerde. Op 11 mei werd het faillissement uitgesproken van stripwinkel Professor Ich te Amsterdam. Over de status van de franchise-bedrijven die in andere steden onder dezelfde naam opereren hebben wij vooralsnog geen informatie.**

ze dit nummer uitkozen voor hun laatste strip. *Incognito* zal ongetwijfeld een puik blad blijven, ook zonder hun grappen. Toch is het een gemis. Rouw- en protestbrieven kunt u naar de redactie sturen. Wie weet ziet u ze terug in de brievenrubriek 'Lieve Incognito...'.
Info: Bergblauwstraat 296, 1503 ML Zaandam.

HW

STAPELTJE SECUNDAIR

Bild & Bubbla 141 t/m 144

De belangrijkste bijdrage aan nummer 141 is een groot interview met *Donald Duck*-tekenaar **Freddy Milton**, waarin ook de naam van onze eigen **Daan Jippes** meermalen opduikt. Milton tekende de cover en stond toe dat er een op *Tom & Jerry* geënte vier-paginastrip werd gepubliceerd. Al even uitgebreid komt **Joakim Pirinen** aan bod, een tekenaar die zeer uiteenlopende tekenstijlen beheerst. Ook is er aandacht voor de gedrochtentekenaar **Joe Coleman**.
(JM)
Jammer dat Bild & Bubbla voor de meesten onleesbaar is. In nummer 142 staat een uitgebreid interview met **Robert Crumb**, in nummer 143 - dat tevens het dertigjarig jubileum van dit tijdschrift inluidt - een artikel over **Herman Hedning** van **Jonas Darnell** en **Patrick Norrman** en deel vier in de serie 'Superhelden op film'. In nummer 144 onder andere een uitgebreid overzicht van 60 jaar *Robbedoes* (met een formidabele cover van **Gert Lozell**) en een terugblik op de loopbaan van **André Franquin**. (PvC)
Info: Seriefrämjandet, Box 51, 232 02 Akarp, Zweden, of e-mail: *jakob.hallin@telia.com*.

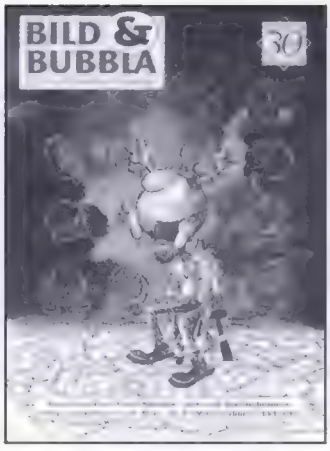

El Boletin 46
Gebeurt er nog wat aan het Spaanse front? Het blad besteedt in dit nummer aandacht aan **Rafael Ramos**, tekenaar van de humor-strip *Leo Verdura* die in het dagblad *El Pais* wordt gepubliceerd. Verder blikt El Boletin terug op de carrière van de Argentijn **Joaquin Lavado** (ook wel **Quino** geheten), maker van de strip over het meisje Mafalda. (RS)
Info: C/Cerdeña 112-3-4, 08018 Barcelona, Spanje

Brabant Strip Magazine 61 t/m 66

In nummer 61 een uitgebreid artikel en interview met **Aloys Oosterwijk**. In de reeks 'Belgische tekenaars tijdens WOII' een verhandeling over het **Jijé**-verhaal *Het geheim van de Hindoe-sleutel* en een analyse van het *Suske & Wiske*-album *De Rebelse Reinaert* en de link met de Belgische zaak Dutroux. (PvC)
Een groot deel van nummer 62 is gewijd aan de pulpreeks *Harry Dickson* die groot is geworden nadat de Gen-tenaar **Raymond Jean-Marie de Kre-mer** (alias **Jean Ray** alias **John Flanders**) er in de jaren dertig mee aan de slag ging. Ook de daarvan afgeleide stripreeksen

AANSTORMEND GEWELD

Les Cartoonistes Dangereux

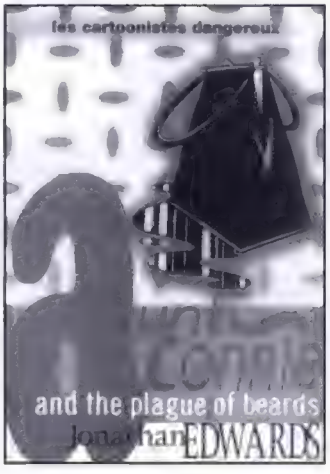

WIE? Een Londense bende dertigers, professionele stripmensen en sympathisanten, vormt het kleine, maar naar eigen zeggen gevaarlijke uitgeverijtje Les Cartoonistes Dangereux. **Brad! Brooks** is de grote baas; de rest van de kern wordt gevormd door **Liz Swatton**, **Tim Pilcher**, **Paul Peart** en **Charles Adlard**.
WANNEER? De eerste plannen werden al bij pot en pint gemaakt in 1991, door Brooks en **Dylan Horrocks** (onder andere bekend van zijn comic *Pickle* bij Black Eye). Later maakten ze een soort bloemlezing die *Le Roquet* heette. De naam betekent in het Parijse slang een klein, kuitenbijtend hondje. Drieënhalf nummer werd door de jaren uitgedeeld op het stripfestival in Angoulême. Maar als professioneel project begon Les Cartoonis-tes Dangereux (LCD) pas in 1997.
WAAROM? LCD vindt terecht dat de strip in het Verenigd Koninkrijk een serieus gebrek aan aanzien heeft. Heel verstandig geven de initiatiefnemers ook een weg aan om meer respect te verdienen. Die weg loopt via fatsoenlijk uitgegeven werken over de grote dingen des levens, in originele grafische stijlen. Dus geen superheldenklonen, noch in verhaal noch in tekening.
WELKE TAAL? Dat is nu juist het leuke aan LCD. Omdat ze opkijken naar de stripcultuur van Frankrijk, en ook wel beseffen dat hun boeken in dat land meer kans op slagen hebben dan in de Verenigde Staten of het Verenigd Koninkrijk, brengen ze al hun strips tegelijk uit in twee versies: één in het Engels en één in het Frans. Je kan dus kiezen in welke taal je hun boeken wil lezen.

WAT? (1) De uitgeefactiviteiten van Les Cartoonistes Dangereux zijn op te splitsen in drie delen, die tonen dat LCD goed naar grote broer L'Association heeft gekeken. *Collection Album* is de naam van LCD's meest prestigieuze collectie. Album is voorbehouden voor one-shots in A4-formaat, op stevig papier en met een stevige softcover met flappen. Tot nog toe is in die collectie één boek verschenen: *White Death/La mort blanche*. **Robbie Morrison** (scenarist van onder meer *Judge Dredd*) en Charles Adlard (tekenaar van onder andere *X-Files*) vertellen daarin over een eenvoudige Italiaanse soldaat, die zich tijdens de Eerste Wereldoorlog moet specialiseren in de 'witte dood', sneeuwlawines die kunstmatig over de vijandelijke stellingen worden uitgelokt. Het is een verhaal over de kleine man in de oorlog, dat in opzet en scenariële uitwerking lijkt op het werk van **Jacques Tardi**. Rabiaat pacifistisch maakt *White Death* de onzin van oorlog tastbaar in de ondergang van een kleine soldaat. Grafisch is het boek bijzonder omdat het in houtskool en krijt is uitgevoerd. Die materialen maken het wel nog moeilijker om de personages van elkaar te onderscheiden. De verwarring die daardoor ontstaat, vormt het belangrijkste minpunt van het boek.
WAT? (2) *Collection Lilliput* is - zoals de naam al suggereert - een stuk kleiner, om precies te zijn: A5-formaat. De vormgeving is opvallend: de hele cover is bedekt met schreeuwerig gekleurde bollen, bij elk boek een andere kleur. De titel en de auteur worden groot vermeld, maar voor een covertekening blijft amper plaats over. In deze collectie bracht LCD begin 1999 drie boeken uit. *The Malice Family/La famille Malice* van **Faz Choudhury** is een verzameling grappen over een doordeweekse familie, met een geniepige opa en hyperkinetische tieners. Choudhury maakte *The Malice Family*

komen uitgebreid aan bod. (RS)
Het is **Jan Bosschaert** wat de klok slaat in nummer 63. Achter de zoetsappige maar ironische cover van zijn hand schuilen een interview met de tekenaar zelf, een vraaggesprek met zijn 'privé-archivaris' **Thierry de Block** en een strip (in kleur!) op scenario van **Hanco Kolk** (ooit verschenen in *Eppo*). Opmerkelijk scherp voor dit gezapige blaadje is de column van **Willem in 't Hout**, die het 'fossiele' Stripschap gebrek aan visie en bestaansrecht verwijt.

'Momenteel is het enkel nog wat aan het doorsudderen, vreten ze zich slechts vol aan de Frankfurthers, om zich vervolgens totaal uit de markt te prijzen.' Het belang van het Schap is inderdaad tanende, maar dat naamgrapje is nogal goedkoop.
In nummer 64 een interview met tekenares **Magda Seron** en een bibliografisch artikel over haar strips (*Charly*, *Maria en Giel*). Verder veel verenigingsnieuws. (JM)
Met nummer 65 ontwikkelt het blad zich langzaamaan tot een volwaardig stripinfomagazine. Naast een interview met **Françoise Hugues** ('de vrouw achter *Ronnie Hansen*') ook een artikel over sport en strips, een *Franka*-onderzoekje naar de Blauwe Venus en veel nieuwtjes en recensies. (PvC)
In nummer 66 de publicatie van een interview met **Victor Hubinon**. Maar die is toch al jaren dood? (1978) De redactie beweert dat het nog een tape in de la had liggen met daarop een nooit eerder uitgewerkt vraaggesprek uit 1976. De interviewer is **Dirk Willemse**, tegenwoordig actief bij Standaard Uitgeverij. Curieus. (RS)
Info: Berreweide 34, 1840 Londerzeel, België, of e-mail: *brabant.strip@worldonline.be*.

Zozolala 104 en 105
Nummer 104 gaat uitgebreid in op *De slaap van het monster*, het nieuwste werk van **Enki Bilal**. Verder bevat het nummer een interview met **Don Lawrence** en blijkt de redactie zich naar aanleiding van de beurs die **Lian Ong** kreeg zorgen te maken dat interessante strips straks alleen nog maar in het elitaire kunstcircuit te verkrijgen zijn. (RS)
Het Lambiek-gehalte in nummer 105 is wel heel erg hoog. De beide hoofdonderwerpen hebben betrekking op recente exposities in het Amsterdamse antiquariaat: **Dupuy** en **Berbérian** (interview met de makers van *Meneer Johan*) en **Willem** (interview met deze cynische cartoonist èn een beschouwing op zijn nieuwe werk). In de rubriek Acacialaan komt het Overijsselse tekenaarscollectief *Lamelos* aan het woord. Verder is de Stripvoorspelling nog rommeliger geworden door een aparte rubriek 'Uno Mundo Wereldstrips' en doet de redactie een oproep om mee te doen aan de Strip Top 100 van de eeuw. De cover is een lelijke blow-up uit het vierde deel van *Meneer Johan*. (JM)
Info: Postbus 344, 3720 AH Bilthoven, of via e-mail: *hvsoest@gpd.nl*.

Klein leed ... Groot nieuws!

Vanaf dit nummer publiceren we werk van **Lorenzo Mattotti** op de achterkant van *Stripschrift*. Oorspronkelijk werden de strips gemaakt voor het Zwitserse *Das Magazin*. Afwisselend zorgden **Kamagurka**, **Loustal**, **Pfarr** en **Mattotti** wekelijks voor een strippagina die gebaseerd was op 'klein nieuws' dat zij in de krant waren tegengekomen.

De redactie

door **GERT MEESTERS**

THE MOST UNUSUAL, COPROPHAGIC BALD
FRED the CLOWN
WORLD'S GREATEST DULLARD!
A LEGEND IN HIS OWN UNDERPANTS
SEE HIM EAT FRUIT
FOR THIS PERFORMANCE ONLY
MEET THE IDIOT

LES CARTOONISTES DANGEREUX/FAZ CHOUDHURY

oorspronkelijk voor *Tank Girl Magazine* en smeedde de afleveringen voor deze uitgave tot een geheel. De familie neemt een huurder in huis, die zowat alle sociaal onaanvaardbare karaktertrekken blijkt te verenigen. In zijn karikaturaal uitvergrote personages herinnert *The Malice Family* aan **Pete Bagge**'s *Hate*, maar dan braver.
Fred the Clown/Fred le clown van **Roger Langridge** is een heel speciaal boek. Behalve twintig bladzijden soms grappige en soms minder grappige verhaaltjes over de naïeve onschuld zelve - Fred the Clown - bevat het boekje ook twaalf pagina's een volstrekt verzonnen honderdjarige geschiedenis van het personage, waarin de hele uitleg over tijdgenoten klopt, maar alle historische voorbeelden van *Fred*-strips eigenlijk persiflages op *The Yellow Kid*, *Little Nemo* en veel beroemde andere strips zijn. Vooral dat stuk van het boek is door de grote fantasie, de Engelse humor in de geschiedschrijving en de meesterlijke stijlkopieën bijzonder.
Aunt Connie and the plague of the beards/Tante Connie et les hommes à barbe van **Jonathan Edwards** tenslotte is een knotsgekke komedie over twee gangsters van het lagere echelon die de tante van een peetvader door de stad moeten leiden. Ze moeten erop letten dat de tante geen groep gebaarde mannen tegenkomt, want anders verandert ze in een weerwolf. Een originele, hilarische mix van klassieke thema's (The Godfather, weerwolfverhalen) in een bijzonder elegant zwart/wit.
WAT? *(3)* Naast een voortzetting van de twee genoemde reeksen, wil LCD ook de ter ziele gegane bloemlezing *Le Roquet* weer tot leven wekken. Die bloemlezing zou enkel afgeronde verhalen van minder dan dertig bladzijden bevatten, met als appendix *Ignatz*, een magazine over striptheorie.
EN NU PRAKTISCH! Het Raadsel distribueert de boeken van LCD, dus je zou ze bij een behulpzame stripwinkel moeten kunnen kopen. Reken het ruime equivalent van £10 voor *Collection Album* en £4 à £5 voor *Collection Lilliput*. Je kan Les Cartoonistes Dangereux schrijven op *lcdcomix@btinternet.com of 82* Osterley Park View Road, Hanwell, London, W7 2HH, Engeland.

Tweede poging!

Begin jaren negentig dacht uitgeverij Dark Horse dè oplossing te hebben gevonden. Ze zouden een speciale lijn comics opstarten, genaamd Legend, waar vervolgens enkele grote namen uit de wereld der comics zich op konden uitleven. Met klinkende namen als *Frank Miller*, *John Byrne* en *Mike Mignola* leek dat een tijd lang een doorslaand succes te worden, maar zo halverwege de jaren negentig nam het aantal Legend-comics met grote sprongen af. Eigenlijk kwam alleen van Frank Miller nog geregeld nieuw werk uit.

Nu probeert Dark Horse het opnieuw. Andere naam, enkele andere grote namen, maar in feite is het gewoon Legend op herhaling. De speciale lijn comics gaat nu Maverick heten en het wordt meteen groots aangepakt. De series van maar liefst dertien bekende en minder bekende makers zullen onder Maverick vallen en in juli wordt het startschot gegeven met Frank Millers Sin City: Hell and Back, een negendelige mini-serie, *Stan Sakai*s Usagi Yojimbo en *Tony Millio-naire*'s Sock Monkey, een tweedelige mini-serie. Alle Maverick-comics zijn (net als vroeger bij Legend) 'creator-owned', zodat de rechten van de creaties bij hun makers blijven en niet overgaan op Dark Horse.

Later dit jaar krijgen Miller, Sakai en Millionaire nog gezelschap van onder meer *Matt Wagner* (Grendel), *Mike Allred* (bekend van Madman), *Sergio Aragonès* (Groo), *Paul Chadwick* (Concrete) en *Mike Mignola* (Hellboy). Maverick is een oud concept met een nieuwe titel en een nieuw jasje. Het is daarom nog maar de vraag of de serie het langer volhoudt dan Legend, of dat ook Maverick uiteindelijk langzaam maar zeker uiteen valt. Het voordeel dat Maverick boven Legend heeft, is dat de series van Maverick (op een enkele uitzondering na) niet speciaal voor Maverick zijn gecreëerd, maar vaak al bestaande series zijn. Wellicht dat dit uiteindelijk de doorslag zal geven.

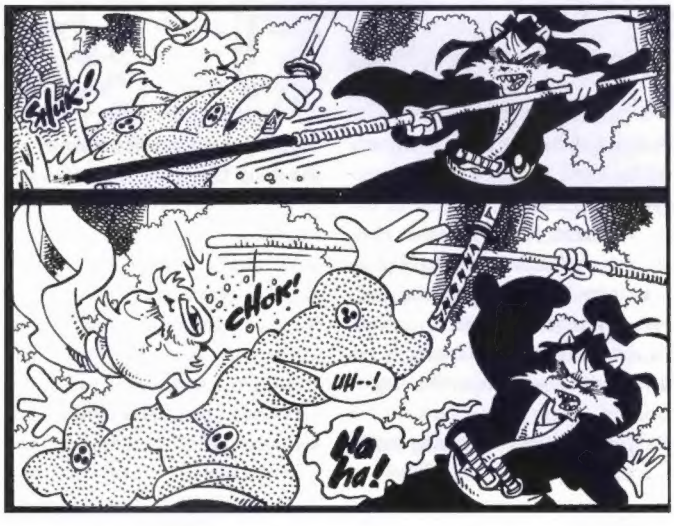

Expansiedrift I

De zomermaanden juni en juli staan bij DC en Marvel in het teken van uitbreidingen. Van DC zijn we dit wel gewend, maar de expansiedrift bij Marvel komt als een verrassing. Begin jaren negentig kwam Marvel bijna elke maand met een nieuwe comic op de proppen, maar enkele jaren geleden werd duidelijk, dat een dergelijk beleid averechts werkt. Marvel gaf te veel series uit, zodat de lezer uiteindelijk door de bomen het bos niet meer zag. Er werd flink gesneden in het aanbod en de afgelopen jaren heeft Marvel zich beperkt tot het uitgeven van een redelijk stabiel aantal series. Deze zomer gaat daar verandering in komen, want voor het eerst sinds jaren heeft Marvel de smaak weer te pakken.

Het begon enkele maanden geleden, toen de serie Nova werd gelanceerd, een serie met tekst van *Erik Larsen* (bekend van Savage Dragon voor Image) en tekeningen van *Joe Bennett*. In mei werd er nog een schepje bovenop gedaan met de introductie van de serie Spider-Woman, gemaakt door schrijver *John Byrne* en tekenaar *Bart Sears* (een aantal jaar geleden nog werkzaam voor uitgeverij Valiant). In juli gooit Marvel echter alle remmen los.

Om te beginnen wordt in die maand de aftrap gegeven van een nieuwe lijn comics: Marvel Tech. De naam doet het al vermoeden, Marvel Tech gaat over computers, het internet, machines, robots en cyborgs. Marvel Tech gaat van start met twee maandelijkse series, namelijk Deathlok en X-51. Het is niet de eerste keer dat Marvel het probeert met Deathlok, maar het is wel de eerste keer dat het is gelukt om de comic door aansprekende na-

door
OLAV BEEMER

men te laten maken. *Joe Casey* (bekend van Cable) verzorgt namelijk het verhaal, terwijl *Leonardo Manco* (onlangs tekende hij nog Thunderbolts) de tekeningen voor zijn rekening neemt. De tweede serie van Marvel Tech is X-51, van de relatief onbekende schrijvers *Michael Higgins* en *Karl Bollers* en tekenaar *Joe Bennett*. Hoofd-personage X-51 is eigenlijk gewoon Machine Man, maar we staan aan de vooravond van het nieuwe millennium en ook Marvel heeft door dat een dergelijke oubollige naam toe is aan vervanging.

Daarnaast staan bij Marvel nog enkele mini-series op stapel, waarvan de interessantste wellicht Contest of Champions II is. Deze vijfdelige miniserie is het vervolg op de klassieker Contest of Champions en wordt gemaakt door schrijver *Chris Claremont* (momenteel schrijver van Fantastic Four) en tekenaar *Oscar Jimenez*. Het principe van de serie is simpel: een groep buitenaardse wezens is op zoek naar de sterkste superheld op Aarde en om uit te maken wie dat is, organiseren buitenaardse wezens een hele reeks 'wedstrijden.' Veel geknok en de ideale serie voor iedereen die altijd al een keer zijn of haar favoriete superhelden tegen elkaar heeft zien willen vechten.

Chris Claremont heeft het druk, want in juli gaat ook de door hem geschreven driedelige mini-serie X-Men: True Friends van start, met tekeningen van *Rick Leonardi*. Deze serie, waaraan Claremont en Leonardi overigens al jaren geleden waren begonnen, verhaalt over Kitty Pryde en Rachel Summers die een reis terug in de tijd maken en in het jaar 1936 belanden. Daar komen ze de man tegen die later de vervaarlijke Shadow King zal worden. Tenslotte is het de beurt aan de driedelige mini-serie genaamd Astonishing X-Men, de serie waaruit volgens Marvel een nieuw team X-Men uit zal voortvloeien. Alsof we aan twee maandelijkse X-Men-comics nog niet genoeg hebben. *Howard Mackie* (schrijver van Spider-Man en Amazing Spider-Man) verzorgt de tekst, *Brandon Peterson* (onlangs tekende hij nog Magneto Rex) verzorgt de tekeningen.

Het eind van de expansiedrift bij Marvel is voorlopig niet in zicht. Zouden ze dan nooit van het gezegde 'overdaad schaadt' hebben gehoord?

Expansiedrift II

Zoals gezegd, ook DC pakt het in de zomermaanden groots aan. De voor DC belangrijkste nieuwe serie luistert naar de naam JSA, de Justice Society of America. Jaren geleden waren de JSA en de JLA de twee grootste superheldenteams in het DC Universum maar in de jaren tachtig zijn beide series stopgezet. Bijna drie jaar geleden heeft de serie JLA met succes een herstart doorgemaakt en blijkbaar vond het redactionele team dat het nu de hoogste tijd was voor een vernieuwde kennismaking met de JSA. Het eerste nummer van JSA verschijnt in juni en wordt geschreven door *James Robinson* en *David Goyer* (het team van Starman) en getekend door de vooralsnog minder bekende *Stephen Sadowski* en *Michael Bair*. De nieuwe JSA is een mengeling van klassieke personages en volledig nieuwe helden en de serie begint met een vierdelig verhaal over de terugkeer van aartsvijand Dr. Fate.

Bij de tegenhanger van de JSA, de JLA, staat een wel zeer vreemd project op stapel. De titel verraadt het al, in de crossover JLApe veranderen de leden van het superheldenteam de JLA door een sluw plan van Gorilla Grodd in gorilla's. Het verhaal telt acht delen en loopt door de Annuals van alle aan de JLA gerelateerde personages, waaronder Batman Annual 23, Wonder Woman Annual 8 en Superman Annual 11. De covers worden verzorgd door *Arthur Adams* (bekend van Monkeyman & O'Brien voor Dark Horse) en elke Annual zal een prijskaartje van $2.95 dragen, wat voor een comic van achtenveertig pagina's meevalt. Dat is weer eens wat anders dan al die veel te dure specials van onder meer Image en Marvel waarmee we de laatste tijd om de oren worden geslagen.

Intussen breidt America's Best Comics, de speciale lijn comics bij DC van *Alan Moore*, zich steeds verder uit. Na de zesdelige mini-serie League of Extraordinary Gentlemen en de maandelijkse serie Tom Strong is het in juni de beurt aan de nieuwe serie Promethea, waarna in juli de serie Top Ten volgt. Promethea wordt vanzelfsprekend geschreven door *Alan Moore*, terwijl *J.H. Williams III* (vroeger de tekenaar van de serie Chase) garant staat voor het gestileerde tekenwerk. De comic gaat over een studente die onderzoek doet naar Promethea, een fictief personage uit de oudheid, maar er al snel achter komt, dat er meer met Promethea aan de hand is dan op het eerste gezicht lijkt. Top Ten gooit het over een andere boeg. De serie wordt gemaakt door *Alan Moore* en *Gene Ha* (die met zijn werk voor Marvel veel lof heeft geoogst) en speelt zich af op de wereld Precinct 10, waar agenten van de intergalactische politie werkzaam zijn. *Alex Ross* (Kingdom Come) zal voor de eerste nummers van beide series de covers verzorgen.

In juni zal bij DC tevens een nieuwe Vertigo-serie het licht zien. De titel van de nieuwe maandelijkse serie is 100 Bullets en de serie is in handen van makers *Brian Azzarello* en *Eduardo Risso* (het team dat ook verantwoordelijk was voor de serie Johnny Double). In 100 Bullets wordt de vraag gesteld: wat zou je doen als je de perfecte moord kon plegen? De geheimzinnige Agent Graves biedt willekeurige mensen deze mogelijkheid en dat is het begin van een reeks gewelddadige en confronterende verhalen. Zo handelt de eerste verhaallijn over Dizzy Cordova, die de kans krijgt wraak te nemen op de moordenaars van haar man en kind. Vertigo-comics staan bekend om hun originele concepten en ook 100 Bullets lijkt een schot in de roos.

Boven, vlnr,

***Spider-Woman* door Byrne en Sears.**

Oud en nieuw in *JSA*.

Marvel Tech: *X-51*.

Nieuwe X-serie: *Astonishing X-Men*.

Onder, vlnr,

***Usagi Yojimbo* nu een Maverick-comic.**

De crossover JLApe.

"Fantasia"

Grote collectie strips

Ruim assortiment antiquariaat

Groot aanbod stripposters en zeefdrukken

Gelderlandplein 203
1082 LW Amsterdam
020-6443261

KLEIN LEED... GROOT NIEUWS!

Huwelijksfeest in het hospitaal

De jonge bruidegom Ettore Selenati, meubelmaker uit Udine, zijn de vreugdebetuigingen van zijn vrienden na de huwelijksplechtigheden slecht bekomen. Hij kwam zo ongelukkig ten val, dat hij zijn halswervel brak.

Corriere della Sera, Milaan, 7 juni 1994